

Załącznik do uchwały
Nr 177/20
Rady Nadzorczej NFOŚiGW
z dnia 25 września 2020 r.

Strategia Działania Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej na lata 2021-2024

Narodowy Fundusz
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej

Warszawa, 2020 rok

Spis treści

I.	Streszczenie Strategii działania Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej na lata 2021-2024.....	4
II.	Wprowadzenie do Strategii działania Narodowego Funduszu.....	6
II.1.	Tło i uwarunkowania opracowania Strategii Narodowego Funduszu.....	6
II.1.1.	Podstawa prawna i otoczenie prawne funkcjonowania Narodowego Funduszu	6
II.1.2.	Uwarunkowania wynikające ze Wspólnej Strategii działania Narodowego Funduszu i wojewódzkich funduszy	6
II.1.3.	Spójność z innymi dokumentami strategicznymi i programowymi.....	8
II.2.	Podsumowanie realizacji Strategii działania Narodowego Funduszu na lata 2017-2020	8
II.2.1.	Wstęp	8
II.2.2.	Realizacja celów środowiskowych w sposób zapewniający pełne wykorzystanie środków zagranicznych w zakresie priorytetów obsługiwanych przez Narodowy Fundusz.....	8
II.2.3.	Efektywne i skuteczne angażowanie zasobów Narodowego Funduszu dla realizacji celów i priorytetów środowiskowych.....	12
II.2.4.	Rozwój organizacyjny skoncentrowany na utrzymaniu wiodącej roli Narodowego Funduszu w systemie finansowania ochrony środowiska.....	15
III.	Diagnoza stanu wybranych obszarów działalności Narodowego Funduszu.....	16
III.1.	Rola Narodowego Funduszu w systemie finansowania ochrony środowiska i gospodarki wodnej w Polsce.....	16
III.2.	Fundusz podstawowy	17
III.3.	Zobowiązania wieloletnie	18
III.4.	Refundacja kosztów związanych z wdrażaniem projektów realizowanych z udziałem środków zagranicznych	22
III.5.	Finansowanie przez Narodowy Fundusz przedsięwzięć, których źródłem finansowania powinien być budżet państwa.....	22
III.6.	Współpraca z wojewódzkimi funduszami ochrony środowiska i gospodarki wodnej	23
IV.	Analiza SWOT Narodowego Funduszu	23
V.	Rekomendacje dotyczące funkcjonowania Narodowego Funduszu w latach 2021-2024	26
VI.	Misja i struktura celów strategicznych Narodowego Funduszu	27
VII.	Cele strategiczne Narodowego Funduszu	31
VII.1.	Cel 1: Realizacja celów środowiskowych w sposób zapewniający pełne wykorzystanie środków zagranicznych w zakresie priorytetów obsługiwanych przez Narodowy Fundusz	31
VII.1.1.	Sprawne i skuteczne realizowanie obowiązków Instytucji Wdrażającej i wszystkich funkcji zarządzania i kontroli nad funduszami zagranicznymi, tak aby wypełnione były wymagania prawa Unii Europejskiej i prawa krajowego	31
VII.1.2.	Zapewnienie wkładu własnego dla beneficjentów środków zagranicznych	33
VII.1.3.	Tworzenie warunków do wdrażania finansowania ochrony środowiska i gospodarki wodnej ze środków zagranicznych	34

VII.2. Cel 2: Efektywne i skuteczne angażowanie zasobów Narodowego Funduszu dla realizacji celów i priorytetów środowiskowych.....	36
VII.2.1. Zwrotne finansowanie ochrony środowiska i gospodarki wodnej.....	36
VII.2.2. Efektywne finansowanie ochrony środowiska i gospodarki wodnej	37
VII.2.3. Wsparcie działań Ministra Klimatu w realizacji zadań i celów strategicznych	37
VII.3. Cel 3: Rozwój organizacyjny skoncentrowany na utrzymaniu wiodącej roli Narodowego Funduszu w systemie finansowania ochrony środowiska.....	37
VII.3.1. Cyfryzacja głównych procesów Narodowego Funduszu	38
VII.3.2. Współpraca z wojewódzkimi funduszami ochrony środowiska i gospodarki wodnej	38
VII.3.3. Zapewnienie optymalnego poziomu zasobów zapewniających sprawne funkcjonowanie Narodowego Funduszu.....	39
VII.3.4. Zaprowadzenie ładu organizacyjnego i zwiększenie kontroli zarządczej w funkcjonowaniu NFOŚiGW40	
VIII. Kierunki finansowania ochrony środowiska i gospodarki wodnej ze środków i przy udziale Narodowego Funduszu.....	41
VIII.1. Transformacja energetyczna gospodarki	43
VIII.2. Poprawa jakości powietrza.....	44
VIII.3. Adaptacja do zmian klimatu	46
VIII.4. Przejście na gospodarkę o obiegu zamkniętym, w tym gospodarowanie odpadami	48
VIII.5. Poprawa gospodarki wodno-ściekowej.....	50
VIII.6. Działania na rzecz ochrony przyrody.....	51
IX. Mechanizm wdrażania, monitorowania i aktualizacji Strategii działania NFOŚiGW	52

I. Streszczenie Strategii działania Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej na lata 2021-2024

Działalność Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW) w latach 2021-2024, nakierowana będzie, przede wszystkim, na realizację zadań związanych z procesem zmian klimatycznych oraz walką z zanieczyszczeniem powietrza. Będzie to skorelowane ze zmianą kierunków wydatkowania środków, będących w dyspozycji Funduszu. W niniejszej Strategii następuje wzmocnienie kierunku wydatkowania środków na cele związane z poprawą jakości powietrza, a także transformacją w kierunku gospodarki neutralnej klimatycznie. Konsekwentne działania Narodowego Funduszu w zakresie polepszania jakości powietrza przyczyniają się już obecnie i będą przyczyniać się w kolejnych latach do wprowadzania coraz to nowych możliwości wsparcia beneficjentów w zakresie realizacji celów pakietu klimatyczno-energetycznego dla Polski.

Nadrzędnym celem, nie tylko dla Polski, ale i dla całej Unii Europejskiej (UE) jest obecnie dążenie do gospodarki neutralnej klimatycznie, polegającej na ograniczeniu wykorzystania surowców kopalnych, a zwiększeniu wykorzystania alternatywnych, odnawialnych źródeł pozyskiwania energii i ciepła oraz efektywności energetycznej i gospodarki obiegu zamkniętego na poziomie gospodarstw domowych, przedsiębiorstw i regionów. Planowane przez Narodowy Fundusz finansowanie, w tym zakresie, obejmie budowę nowych i modernizację istniejących źródeł energii systemów energetycznych i ciepłowniczych wraz z rozbudową i modernizacją sieci, wsparcie termomodernizacji budynków oraz rozwiązań wdrażających GOZ. W obszarze tym znajdują się również przedsięwzięcia rozwijające transport niskoemisyjny i zeroemisyjny, w tym elektromobilność.

Wyzwaniem będzie pozyskanie nowych źródeł przychodów, umożliwiających realizację powyższych zadań inwestycyjnych ujętych w ramach tzw. Planu Zielonych Inwestycji, m.in. pomoc z projektowanych instrumentów, takich jak: Fundusz Modernizacyjny, Fundusz Transformacji Energetycznej czy Fundusz Sprawiedliwej Transformacji. Dodatkowe wyzwanie stanowić będzie zapewnienie komplementarności wsparcia na poszczególnych poziomach, w tym krajowym i regionalnym, między różnymi źródłami wsparcia, jak krajowe i zagraniczne, oraz wzrost wykorzystania zwrotnych form wsparcia, w tym poza-dotacyjnych instrumentów finansowych.

Jako istotny obszar nowej działalności należy wskazać możliwy udział NFOŚiGW przy przyjmowaniu i dystrybucji opłat wnoszonych przez wprowadzających opakowania lub produkty w ramach rozszerzonej odpowiedzialności producenta (ROP). NFOŚiGW dysponuje wystarczającymi kompetencjami i potencjałem dla podjęcia się obsługi przepływów finansowych w tym obszarze. Udział Funduszu w tym procesie uzależniony będzie jednak od rozwiązań prawnych, które zostaną ostatecznie przyjęte.

Powyższe działania mają przyczynić się do realizacji misji polegającej na **skutecznym i efektywnym wspieraniu działań na rzecz środowiska i transformacji w kierunku gospodarki niskoemisyjnej ze szczególnym uwzględnieniem działań służących absorpcji środków zagranicznych obsługiwanych przez Narodowy Fundusz.**

Jej realizacja będzie następować przez wypełnianie następujących celów strategicznych:

- Cel 1. Realizacja celów środowiskowych w sposób zapewniający pełne wykorzystanie środków zagranicznych w zakresie priorytetów obsługiwanych przez Narodowy Fundusz;
- Cel 2. Efektywne i skuteczne angażowanie zasobów Narodowego Funduszu dla realizacji celów i priorytetów środowiskowych;

- Cel 3. Rozwój organizacyjny skoncentrowany na utrzymaniu wiodącej roli Narodowego Funduszu w systemie finansowania ochrony środowiska.

W zakresie kierunków finansowania ochrony środowiska i gospodarki wodnej Narodowy Fundusz dysponując, w okresie obowiązywania niniejszej Strategii, kwotą ok. **20** mld zł środków własnych, w okresie obowiązywania Strategii, będzie realizował także cele horyzontalne tj.:

- poprawę stanu środowiska przez wsparcie realizacji zobowiązań środowiskowych;
- pełną absorpcję środków pochodzących z UE i innych środków zagranicznych;
- wspieranie sprawiedliwej transformacji w kierunku niskoemisyjnej gospodarki;
- łagodzenie skutków spowolnienia gospodarczego wywołanego epidemią COVID-19;
- wdrażanie innowacji z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej, poprawy efektywności energetycznej (EE) i wykorzystania energii z odnawialnych źródeł energii (OZE), gospodarki o obiegu zamkniętym (GOZ), w tym ocen cyklu życia, wspieranie uzasadnionej ekonomicznie niskoemisyjności gospodarki i społeczeństwa oraz tworzenie warunków do powstawania zielonych miejsc pracy, rozwoju nowych technik i technologii służących między innymi racjonalnej gospodarce zasobami naturalnymi, zapobiegania powstawaniu lub ograniczenie emisji do środowiska;
- kształtowanie kompetencji ekologicznych.

II. Wprowadzenie do Strategii działania Narodowego Funduszu

II.1. Tło i uwarunkowania opracowania Strategii Narodowego Funduszu

Strategia Narodowego Funduszu jest dokumentem określającym zakres podejmowanych przez Narodowy Fundusz działań w perspektywie lat 2021-2024 dla osiągnięcia zakładanych celów środowiskowych, z uwzględnieniem zobowiązań międzynarodowych Polski przy maksymalizacji wykorzystania dostępnych środków zagranicznych.

W Strategii NFOŚiGW określono misję i cele strategiczne oraz ramy finansowe osiągnięcia przyjętych do realizacji celów. Zapisy Strategii NFOŚiGW są spójne z zapisami Wspólnej Strategii Działania Narodowego Funduszu i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej (WFOŚiGW) na lata 2021-2024, przyjętej przez Radę Nadzorczą NFOŚiGW w dniu 26 czerwca 2020 r.

II.1.1. Podstawa prawna i otoczenie prawne funkcjonowania Narodowego Funduszu

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, będący państwową osobą prawną, działa na podstawie ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. — Prawo ochrony środowiska (tj.: Dz. U. z 2020 r. poz. 1219), zwanej dalej ustawą POŚ oraz zgodnie ze statutem przyjętym rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 7 grudnia 2010 r. w sprawie nadania statutu Narodowemu Funduszowi Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (Dz. U. nr 240, poz. 1609, z późn. zm.).

Opracowanie Strategii NFOŚiGW wynika bezpośrednio z przepisów ustawy POŚ. W artykule 400k ust.2 pkt 1 określono, że do zadań Zarządu NFOŚiGW należy „opracowanie projektu strategii działania Narodowego Funduszu, po zasięgnięciu opinii ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego oraz ministra właściwego do spraw energii, co do zawartych w niej ustaleń”. Dodatkowo w art. 400h ust. 2 pkt. 3 ustawy POŚ wskazano, że „strategia działania Narodowego Funduszu, obejmująca okres czteroletni, uchwalana jest przez Radę Nadzorczą Narodowego Funduszu do dnia 30 września roku poprzedzającego pierwszy rok objęty tą strategią”. Zgodnie z przepisami ustawy Strategia Narodowego Funduszu ma wynikać ze Wspólnej Strategii działania Narodowego Funduszu i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

II.1.2. Uwarunkowania wynikające ze Wspólnej Strategii działania Narodowego Funduszu i wojewódzkich funduszy

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz wojewódzkie fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej, zwane dalej Funduszami, stanowią siedemnaście wzajemnie niezależnych podmiotów, które wspólnie obsługują jeden spójny obszar zadań publicznych: finansowe wspieranie ochrony środowiska i gospodarki wodnej w Polsce. Aby ich działania były skoordynowane, spójne i skuteczne, w ustawie POŚ przewidziano narzędzie koordynacyjne, jakim jest ich Wspólna Strategia, sporządzana raz na cztery lata. Wspólna Strategia Narodowego Funduszu i wojewódzkich funduszy na lata 2021-2024 zawiera wskazane poniżej istotne elementy ukierunkowujące działalność Funduszy.

Celem generalnym systemu Funduszy jest **poprawa stanu środowiska i zrównoważone gospodarowanie jego zasobami przez stabilne, skuteczne i efektywne wspieranie przedsięwzięć i inicjatyw służących środowisku oraz działania na rzecz transformacji w kierunku gospodarki niskoemisyjnej przy pełnym oraz zgodnym z zasadami zrównoważonego rozwoju wykorzystaniu środków pochodzących z Unii Europejskiej i innych środków zagranicznych na ochronę środowiska i gospodarkę wodną.**

Misja Funduszy brzmi: **Skutecznie wspieramy działania na rzecz środowiska i transformacji w kierunku gospodarki niskoemisyjnej ze szczególnym uwzględnieniem zasad zrównoważonego rozwoju.**

We Wspólnej Strategii wskazano najistotniejsze, z punktu widzenia Funduszy, cele działalności (cele środowiskowe – merytoryczne i horyzontalne) oraz obszary niezbędnej współpracy (priorytety współpracy) w latach 2021-2024.

We Wspólnej Strategii na lata 2021-2024 wskazuje się na potrzebę wzmocnienia kierunku wydatkowania środków na cele związane z poprawą jakości powietrza, a także transformacją w kierunku gospodarki niskoemisyjnej. Konsekwentne działania Narodowego Funduszu i wojewódzkich funduszy w zakresie polepszania jakości powietrza przyczyniają się do wprowadzania coraz to nowych możliwości wsparcia beneficjentów. Wspólne działania przyczynią się do realizacji celów pakietu klimatyczno-energetycznego dla Polski.

Nadrzędnym celem, nie tylko dla Polski ale i dla całej Unii Europejskiej jest obecnie dążenie do gospodarki niskoemisyjnej polegającej na ograniczeniu wykorzystania surowców kopalnych, a zwiększeniu wykorzystania alternatywnych, odnawialnych źródeł pozyskiwania energii. Finansowanie obejmie działania na rzecz ograniczenia zapotrzebowania na energię, w tym dotyczące poprawy efektywności energetycznej w budynkach, przedsiębiorstwach, modernizację źródeł w systemie energetycznym oraz systemach ciepłowniczych wraz z rozbudową i modernizacją sieci. W obszarze tym znajdują się również przedsięwzięcia rozwijające transport niskoemisyjny, w tym elektromobilność.

Wspólna Strategia na lata 2021-2024 obejmuje z jednej strony zamknięcie realizacji Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020 (PO IiŚ 2014-2020), a z drugiej okres nowej perspektywy finansowej UE. Fundusze deklarują pełną współpracę z Instytucjami: Pośredniczącą i Zarządzającą przy tworzeniu spójnego i sprawnego systemu wdrażania projektów, związanych z ochroną środowiska i gospodarką wodną w nowym okresie programowania UE na lata 2021-2027. Wojewódzkie fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej wyrażają gotowość do uczestnictwa jako instytucje wdrażające w obsłudze środków z nowej perspektywy UE.

Bardzo ważne dla Funduszy w dążeniu do wspólnego celu będzie kontynuacja realizacji Ogólnopolskiego systemu wsparcia doradczego dla sektora publicznego, mieszkaniowego oraz przedsiębiorców w zakresie efektywności energetycznej oraz OZE (Projekt Doradztwa Energetycznego). Projekt ten przyczynia się do realizacji celów klimatyczno-energetycznych określonych w „Krajowym Planie na rzecz Energii i Klimatu na lata 2021-2030”.

Wyzwaniem w latach 2021-2024 będzie zarówno zwiększenie wykorzystania dostępnych środków własnych Funduszy, jak i efektywności ich wykorzystania. Fundusze dążyć będą do optymalizacji zasad współpracy finansowej i merytorycznej. NFOŚiGW będzie podejmował działania przyczyniające się do wykorzystania potencjału Banku Ochrony Środowiska S.A. (BOŚ) oraz innych banków jako pośredników w dystrybucji środków do małych i średnich przedsiębiorstw oraz do odbiorców detalicznych, przy zachowaniu przepisów ustawy POŚ w tym zakresie, zachęcając jednocześnie WFOŚiGW do tej współpracy. Fundusze zakładają rozwój instrumentów finansowych, przyczyniających się do poprawy dostępu do finansowania z ich środków (poręczenia, montaż kapitałowy, konsorcja). Wypracowane zostaną również rozwiązania służące prezentacji efektów środowiskowych.

Jednym z priorytetów będzie również dalsza poprawa komunikacji wewnętrznej i zewnętrznej oraz sprawna obsługa beneficjentów. Efektem prowadzonych dotychczas działań w tym obszarze jest prawie wyłącznie elektroniczna obsługa beneficjentów i biur Funduszy. W tym zakresie Fundusze planują kontynuację wspólnych działań informacyjno-promocyjnych, dalszy rozwój i udoskonalenie cyfrowej obsługi beneficjentów, a także realizację szkoleń podnoszących kwalifikacje dla swoich pracowników.

II.1.3. Spójność z innymi dokumentami strategicznymi i programowymi

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej uwzględnia w swojej Strategii cele i działania określone w najważniejszych dokumentach strategicznych państwa, tj.:

- Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.);
- Polityce Ekologicznej Państwa 2030;
- Krajowym Planie na Rzecz Energii i Klimatu na lata 2021-2030;
- Krajowym Programie Ochrony Powietrza do roku 2020 (z perspektywą do 2030);
- Krajowym programie ograniczania zanieczyszczenia powietrza;
- Krajowym planie gospodarki odpadami 2022;
- Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych,
- projekt Polityki energetycznej Polski do 2040 r.

W części tych dokumentów Narodowy Fundusz jest wskazany bezpośrednio jako instytucja zaangażowana w realizację działań określonych w ramach tych strategii i polityk. Planowane działania w latach 2021-2024 są również zgodne z innymi nadrzędnymi dokumentami strategicznymi jak np. rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1999¹.

Obecnie trwają prace nad Polityką Energetyczną Państwa do 2040 r., z której również będą wynikały cele i zadania dla Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Takie uwarunkowania prawne sprawiają, że niezbędne może być zaktualizowanie ustaleń niniejszej Strategii biorąc pod uwagę ostateczny kształt Polityki Energetycznej Państwa.

II.2. Podsumowanie realizacji Strategii działania Narodowego Funduszu na lata 2017-2020

II.2.1. Wstęp

Wdrażanie Strategii NFOŚiGW w latach 2017-2020 nakierowane było na realizację kierunkowych postanowień tego dokumentu, w tym określonych w nim: misji oraz celów strategicznych i horyzontalnych. Poniżej przedstawiono syntetyczne podsumowanie efektów realizacji poszczególnych celów.

II.2.2. Realizacja celów środowiskowych w sposób zapewniający pełne wykorzystanie środków zagranicznych w zakresie priorytetów obsługiwanych przez Narodowy Fundusz

Narodowy Fundusz w całym okresie obowiązywania Strategii na lata 2017-2020 zaangażowany był we wdrażanie I i II osi priorytetowej Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020. Zakres realizowanych zadań obejmował głównie prowadzenie spraw dotyczących przygotowania oraz dokonywania oceny i wyboru projektów do dofinansowania ze środków Programu, zawieranie umów o dofinansowanie projektów, zarządzanie finansowe i rozliczanie projektów, prowadzenie kontroli projektów, przeciwdziałanie występowaniu i wykrywanie nieprawidłowości. Narodowy Fundusz

---

¹Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1999 z dnia 11 grudnia 2018 r. w sprawie zarządzania unią energetyczną i działaniami w dziedzinie klimatu, zmiany rozporządzeń Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 663/2009 i (WE) nr 715/2009, dyrektyw Parlamentu Europejskiego i Rady 94/22/WE, 98/70/WE, 2009/31/WE, 2009/73/WE, 2010/31/UE, 2012/27/UE i 2013/30/UE, dyrektyw Rady 2009/119/WE i (EU) 2015/652 oraz uchylecia rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 525/2013.

realizował też zadania informacyjne, promocyjne i edukacyjne oraz współpracował w zakresie działań ewaluacyjnych. Działania te są nadal kontynuowane.

W ramach PO IiŚ 2014-2020 Narodowy Fundusz pełni funkcję Instytucji Wdrażającej dla I osi priorytetowej „Zmniejszenie emisyjności gospodarki”, w której dostępne środki Unii Europejskiej wynoszą ponad **5,6 mld zł (1,3 mld euro)**, do wykorzystania w zakresie:

- poddziałania 1.1.1 Wspieranie inwestycji dotyczących wytwarzania energii z odnawialnych źródeł wraz z podłączeniem tych źródeł do sieci dystrybucyjnej/przesyłowej;
- działania 1.2 Promowanie efektywności energetycznej i korzystania z odnawialnych źródeł energii w przedsiębiorstwach;
- poddziałania 1.3.1 Wspieranie efektywności energetycznej w budynkach użyteczności publicznej;
- poddziałania 1.3.2 Wspieranie efektywności energetycznej w sektorze mieszkaniowym;
- działania 1.5 Efektywna dystrybucja ciepła i chłodu;
- poddziałania 1.6.1 Źródła wysokosprawnej kogeneracji;
- poddziałania 1.6.2 Sieci ciepłownicze i chłodnicze dla źródeł wysokosprawnej kogeneracji.

Dodatkowo Narodowy Fundusz jest beneficjentem działania 1.3.3 w ramach którego realizowany jest Ogólnopolski system wsparcia doradczego dla sektora publicznego, mieszkaniowego oraz przedsiębiorstw w zakresie efektywności energetycznej oraz OZE.

Poza tym, pełni funkcję Instytucji Wdrażającej również dla II osi priorytetowej „Ochrona środowiska, w tym adaptacja do zmian klimatu”, z budżetem wynoszącym **15,4 mld zł (3,5 mld euro)** wykorzystywanym w zakresie:

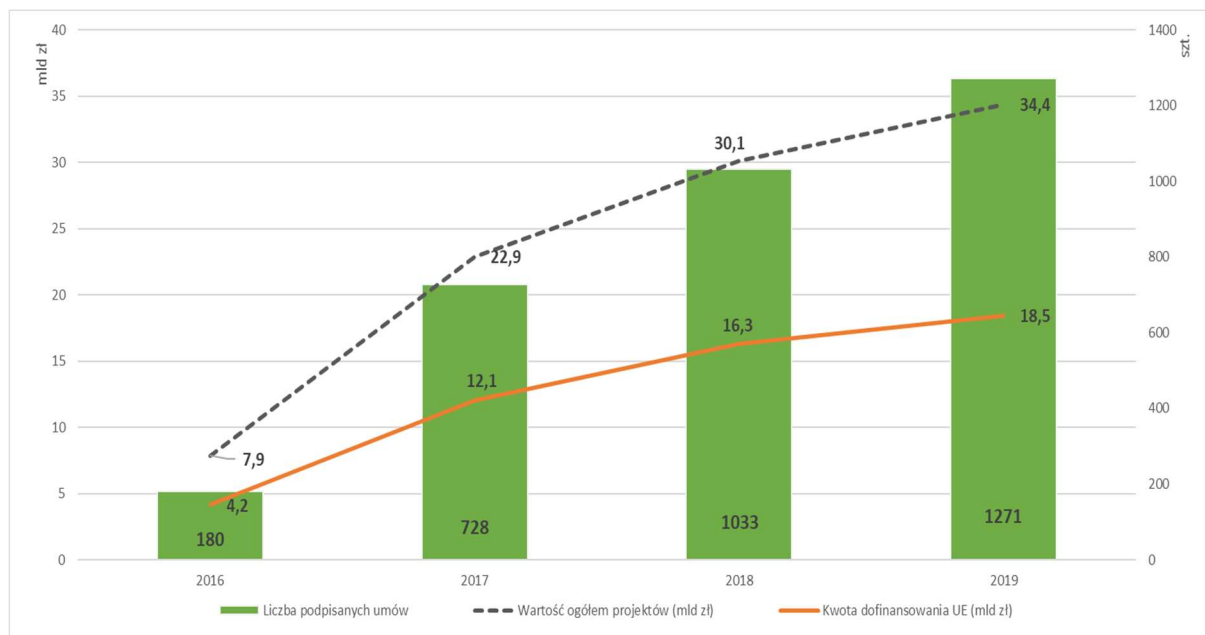
- działania 2.1 Adaptacja do zmian klimatu wraz z zabezpieczeniem i zwiększeniem odporności na klęski żywiołowe, w szczególności katastrofy naturalne oraz monitoring środowiska;
- działania 2.2 Gospodarka odpadami komunalnymi;
- działania 2.3 Gospodarka wodno-ściekowa w aglomeracjach;
- działania 2.4 Ochrona przyrody i edukacja ekologiczna (wspólnie z Centrum Koordynacji Projektów Środowiskowych – CKPŚ);
- działania 2.5 Poprawa jakości środowiska miejskiego.

W związku z wystąpieniem znacznych opóźnień i barier systemowych w początkowej fazie wdrażania Programu Operacyjnego, konieczne było podejmowanie dodatkowych działań w celu przyspieszenia podpisywania umów i wypłacania środków w ramach PO IiŚ 2014-2020. Od 2017 r. z inicjatywy Narodowego Funduszu odbyło się ponad 50 spotkań z przedstawicielami Instytucji Zarządzającej, Instytucji Pośredniczących (Ministerstwa Środowiska i Ministerstwa Energii), Instytucji Wdrażającej oraz w miarę potrzeby przedstawicielami innych Instytucji (np. Jaspers, beneficjentów – w tym np. Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego) dotyczących wdrażania PO IiŚ 2014-2020. W wyniku tych spotkań, jak również innych inicjatyw Narodowego Funduszu, udało się wypracować szereg uproszczeń ułatwiających wybór projektów do dofinansowania, sprawne wdrażanie i rozliczanie projektów.

Ponadto w celu pozyskania odpowiedniej liczby poprawnie przygotowanych wniosków o dofinansowanie i zapewnienia sprawnego wdrażania poszczególnych działań, Narodowy Fundusz prowadził od 2017 r. intensywne działania szkoleniowe i edukacyjne skierowane do wnioskodawców i beneficjentów PO IiŚ 2014-2020. Koncentrowały się one m.in. na zapewnieniu łatwego dostępu do aktualnych informacji na stronie internetowej Narodowego Funduszu, organizowaniu dedykowanych poszczególnym poddziałaniom i działaniom konferencji i szkoleń, których zakres obejmował m.in. omówienie procedury i kryteriów wyboru przedsięwzięć, procedurę zawierania umów z wykonawcami, sposób wypełniania wniosku o dofinansowanie, a także działaniach mających na celu

sprawną realizację i rozliczanie projektów. W latach 2016-2019 r. Narodowy Fundusz zorganizował, łącznie dla wnioskodawców i beneficjentów PO IiŚ, 100 szkoleń z tego zakresu, w których uczestniczyło ponad 7,2 tysiąca osób. Efektem tych działań jest zakontraktowanie przyznawanych środków w II osi priorytetowej na poziomie 95% i prawie 79% w I osi priorytetowej. Podpisane, na chwilę opracowania niniejszej Strategii, umowy zakładają wypłatę prawie 19,5 mld zł środków UE, przy wartości ogółem projektów wynoszącej prawie 37,9 mld zł. Na rysunku 1 przedstawiono postępy we wdrażaniu projektów z PO IiŚ 2014-2020 w latach 2016-2019.

Rysunek nr 1. Stan wdrażania projektów z PO IiŚ 2014-2020 na koniec lat 2016-2019

Podjęte działania wskazują, jak widać w tabeli 1, że cel strategiczny pełnego wykorzystania środków UE może zostać zrealizowany do końca 2020 r.

Tabela nr 1. Zawieranie umów w zakresie środków obsługiwanych przez Narodowy Fundusz w ramach PO IiŚ 2014-2020 – stan na 30.06.2020 r.

Lp	Działanie / Poddziałanie	Budżet UE (tys. zł)*	Liczba podpisanych umów ogółem	Kwota dofinansowania UE narastająco (tys. zł)	Wartość ogółem projektów narastająco (tys. zł)	Wykorzystanie alokacji
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
1	1.1.1	636 405	15	292 924	657 447	46%
2	1.2	178 124	14	172 637	300 994	97%
3	1.3.1	1 927 008	271	1 701 872	2 328 984	88%
4	1.3.2	182 462	32	160 637	247 149	88%
5	1.5	1 263 818	93	1 038 781	2 437 712	82%
6	1.6.1	1 154 773	91	808 066	2 475 401	70%
7	1.6.2	278 358	26	266 340	648 574	96%
Razem I oś		5 620 949	542	4 441 258	9 096 261	79%
8	2.1	4 109 914	80	3 857 991	6 583 591	94%
9	2.2	1 345 272	67	1 132 226	2 717 647	84%
10	2.3	8 481 595	357	8 291 853	16 844 744	98%
11	2.4	338 010	71	345 528	453 608	102%
12	2.5	1 123 349	171	1 035 854	1 475 596	92%
Razem II oś		15 398 140	746	14 663 452	28 075 186	95%
13	Razem	21 019 088	1 288	19 104 710	37 171 447	91%

* wg kursu 4,466 PLN/EUR

Kolejnym obszarem w ramach którego skupiła się działalność Narodowego Funduszu była absorpcja środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego i Norweskiego Mechanizmu Finansowego (MF EOG i NMF) na lata 2009-2014. Do końca 2017 r. zakończono wdrażanie wszystkich, realizowanych w ramach tej perspektywy finansowej, 219. projektów na łączną kwotę dofinansowania **686,5** mln zł, a także zweryfikowano i zatwierdzono wszystkie wnioski o płatność i raporty końcowe dla realizowanych projektów (w 2017 r. zweryfikowano łącznie blisko 450 wniosków o płatność oraz 188 raportów końcowych).

W latach 2017-2019 Narodowy Fundusz jako Krajowy Punkt Kontaktowy LIFE w Polsce kontynuował zapoczątkowane w 2016 r. działania służące skuteczniejszemu wykorzystaniu możliwości Programu LIFE, przez realizację finansowanego ze środków Komisji Europejskiej (KE) Projektu Budowania Potencjału. Celem projektu było upowszechnianie informacji na temat Programu LIFE i pozyskanie szerokiego spektrum grup docelowych, działających na rzecz ochrony środowiska i klimatu, a także pomoc w przygotowaniu najwyższej jakości wniosków LIFE, a przez to efektywne wykorzystanie dostępnych środków Programu LIFE.

W ramach poddziałania 1.3.3 PO IiŚ 2014-2020, z alokacją środków wynoszącą 30 mln euro, Narodowy Fundusz wraz z Partnerami do których należy 15 wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej i Urząd Marszałkowski w Lublinie utworzył Ogólnopolski system wsparcia doradczego dla sektora publicznego, mieszkaniowego oraz przedsiębiorstw w zakresie efektywności energetycznej oraz OZE tzw. „Doradztwo Energetyczne”. Oparte jest ono o strukturę doradców świadczących usługi doradcze z poziomu regionalnego.

Celem Projektu jest promocja gospodarki niskoemisyjnej w Polsce. Zadanie realizowane jest przez prace nad zwiększeniem świadomości w zakresie rozwoju gospodarki niskoemisyjnej, wsparcie gmin w przygotowaniu i wdrażaniu planów gospodarki niskoemisyjnej lub planów działań na rzecz zrównoważonej energii (PGN/SEAP), wsparcie w przygotowaniu i wdrażaniu inwestycji w zakresie efektywności energetycznej i OZE, w tym stymulowanie przygotowania projektów w ramach: poddziałania 1.1.1, działania 1.2, oraz poddziałań 1.3.1 i 1.3.2. W ramach Projektu utworzono sieć doświadczonych doradców, którzy realizują działania doradcze w zakresie gospodarki niskoemisyjnej, w tym efektywności energetycznej, odnawialnych źródeł energii i poprawy jakości powietrza na terenie całego kraju.

Efekty Projektu Doradztwa z lat 2017-2019 to m.in.:

- poddanie ocenie ponad **700** planów gospodarki niskoemisyjnej i ich aktualizacji;
- objęcie wsparciem doradczym niemal **1.1** tys. przyjaznych środowisku nowoczesnych inwestycji, efektywnych energetycznie, ekonomicznie i ekologicznie;
- udzielanie ponad **42** tys. konsultacji z zakresu tematycznego Projektu;
- realizacja niemal **3,4** tys. działań informacyjno-promocyjnych;
- organizacja około **200** ogólnokrajowych i regionalnych konferencji promujących rozwój gospodarki niskoemisyjnej.

W ramach rekomendacji Ministerstwa Klimatu, prowadzona była w ramach Projektu współpraca z Ministerstwem Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, dotycząca przyjętego w dniu 17 stycznia 2017 r. przez Radę Ministrów programu „Czyste Powietrze”. Doradcy energetyczni przeprowadzili w latach 2017-2019 łącznie ponad **200** szkoleń dla ponad **4,5** tys. pracowników socjalnych ośrodków pomocy społecznej w całej Polsce. Zakres tematyczny przeprowadzonych szkoleń obejmował takie zagadnienia jak poprawa jakości powietrza, termomodernizacja budynków mieszkalnych, ciepło systemowe, odnawialne źródła energii w sektorze mieszkaniowym, zasady prawidłowego użytkowania mieszkań i domów w zakresie mikroklimatu, racjonalne wykorzystanie energii cieplnej i elektrycznej (zaprezentowano przykłady prawidłowego i nieprawidłowego użytkowania energii), możliwości dofinansowania przedsięwzięć w zakresie EE i OZE w budownictwie indywidualnym.

Prowadzone w ramach Projektu Doradztwa Energetycznego szkolenia dla pracowników jednostek samorządu terytorialnego oraz konsultacje dla beneficjentów, związane z wdrażaniem nowych programów NFOŚiGW, tj. programów „Czyste Powietrze” i „Mój Prąd” przyczyniają się w znaczącym stopniu do poszerzenia wiedzy o tych programach, a w konsekwencji do poprawy jakości składanych wniosków.

Organizacja konferencji, udział w wydarzeniach organizowanych przez Partnera Wiodącego i Partnerów, wystąpienia i prezentacje na ogólnokrajowych i regionalnych konferencjach cieszyły się dużym zainteresowaniem odbiorców, okazały się ponadto skutecznym sposobem dostarczania informacji oraz równego wsparcia dla grupy odbiorców Projektu.

Upowszechnianie wiedzy w zakresie gospodarki niskoemisyjnej wraz z informacją o korzyściach zdrowotnych, środowiskowych i społecznych przyczyniło się do większego zainteresowania inwestycjami w Polsce w zakresie działań Projektu, umożliwiającemu inwestorom uzyskanie dofinansowania szczególnie w ramach PO IiŚ 2014-2020, RPO i krajowych źródeł finansowania.

Oprócz obsługi środków pochodzących z Unii Europejskiej Narodowy Fundusz zapewnia również możliwość uzyskania środków na współfinansowanie realizowanych projektów. W tabeli 2 zostały przedstawione dane dotyczące skali udzielonego dofinansowania dla projektów realizowanych w ramach PO IiŚ 2014-2020.

Tabela nr 2. Zestawienie dotyczące podpisanych przez NFOŚiGW umów na współfinansowanie projektów realizowanych w ramach PO IiŚ 2014-2020 – stan na 30.06.2020 r.

Poz.	Działanie /poddziałanie	Liczba podpisanych umów	Kwota umów (tys. zł)	Koszt całkowity (tys. zł)	Dokonane wypłaty do 30.06.2020 r. (tys. zł)	Planowane wypłaty na lata 2020-2024 (tys. zł)
1	2	3	4	5	6	7
I	Finansowanie bezzwrotne					
1	2.4	34	16 477	138 954	4 142	12 335
2	2.5	1	1 287	8 582	0	1 287
3	Razem bezzwrotne	35	17 764	147 536	4 142	13 622
II	Finansowanie zwrotne					
1	1.1.1	8	87 008	253 229	64 888	22 120
2	1.5	6	31 474	88 268	10 191	21 283
3	1.6.1	10	108 815	318 808	36 071	72 744
4	2.2	5	39 488	170 442	11 153	28 335
5	2.3	147	2 399 134	10 130 937	731 364	1 667 770
6	2.4	3	16 333	55 240	1 578	14 755
7	2.5	1	969	7 198	969	0
8	Razem zwrotne	180	2 683 221	11 024 122	856 214	1 827 007
III	Razem	215	2 700 985	11 171 658	860 356	1 840 629

II.2.3. Efektywne i skuteczne angażowanie zasobów Narodowego Funduszu dla realizacji celów i priorytetów środowiskowych

W ostatnich latach, w tym w okresie obowiązywania Strategii Narodowego Funduszu na lata 2017-2020, utrzymywał się wysoki udział finansowania dotacyjnego w całości wydatkowanych środków własnych. W tabeli 3 przedstawiono kwoty wydatkowanych środków własnych w formie pożyczek i finansowania dotacyjnego w latach 2010-2019, a na rysunku 2 udział finansowania pożyczkowego w całości wydatkowanych środków.

Nie udało się zwiększyć udziału finansowania zwrotnego w ogólnej kwocie finansowania ochrony środowiska. Udział pożyczek w wypłatach w latach 2017-2019 wyniósł średnio jedynie 33%.

Na znaczny udział finansowania dotacyjnego w strukturze wydatków NFOŚiGW wpłynęła konieczność bezzwrotnego finansowania przedsięwzięć wynikających z obowiązków redystrybucji środków

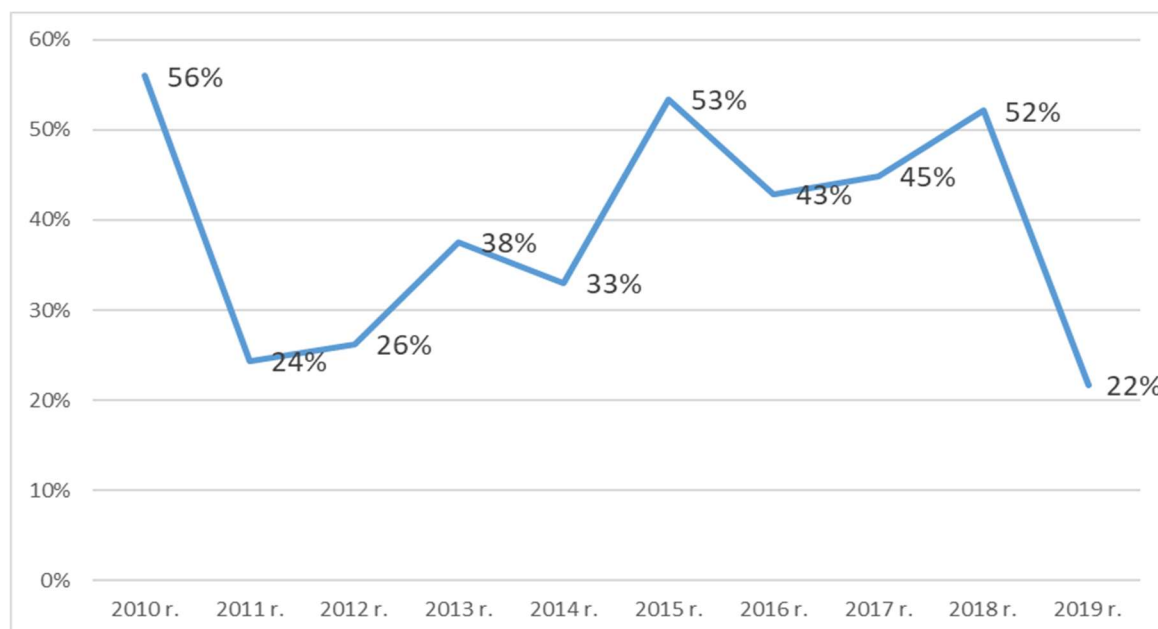
przekazanych do NFOŚiGW, czy też finansowania potrzeb podmiotów nadzorowanych przez resort środowiska/klimatu. Na bardzo niski udział finansowania pożyczkowego w 2019 r., w całości wypłat dotacji i pożyczek, zdecydowany wpływ miała konieczność wpłaty kwoty 1,4 mld zł, rozliczanej w ramach dotacji, na Fundusz Dróg Samorządowych (FDS), w związku z wejściem w życie ustawy z dnia 23 października 2018 r. o Funduszu Dróg Samorządowych (Dz. U. poz. 2161, z późn. zm.). Zgodnie z przepisami tej ustawy Narodowy Fundusz został zobowiązany do corocznych wpłat na ww. Fundusz kwoty nie mniejszej niż 1,4 mld zł. Obowiązek ten, obejmujący lata obowiązywania niniejszej Strategii, będzie w bardzo znaczny sposób wpływał na strukturę wypłat NFOŚiGW. Wpłata 1,4 mld zł na FDS to ponad 50% finansowania dotacyjnego NFOŚiGW w 2019 r. Wdrażanie dodatkowo programów „Czyste Powietrze” oraz „Mój Prąd”, finansowanych w formie dotacji, powoduje, że udział finansowania pożyczkowego w całości wydatkowanych środków własnych drastycznie spada.

Realizacja w sposób zadowalający priorytetu dotyczącego zwiększenia wykorzystywania dostępnych środków (własnych) Narodowego Funduszu i efektywności ich wykorzystywania oraz związanych z nią działań uwarunkowana była i jest, przede wszystkim, obowiązującym NFOŚiGW systemem rozliczania dominujących kwot dostępnych środków w ramach tzw. „zobowiązań wieloletnich”. W systemie zobowiązań wieloletnich zdecydowanie największy kwotowo udział mają środki przewidziane na realizację zadań dotyczących szeroko pojętych: wykorzystania i wytwarzania energii. Konkurencją dla tych środków są dotacje dostępne w ramach I osi priorytetowej PO IiŚ 2014-2020. NFOŚiGW realizuje szereg programów priorytetowych nastawionych na wykorzystanie środków zobowiązań wieloletnich, w tym cieszący się dużym zainteresowaniem program „Mój Prąd”.

Tabela nr 3. Finansowanie ochrony środowiska i gospodarki wodnej przez Narodowy Fundusz ze środków własnych w latach 2017-2019 na tle lat 2010-2016 (mln zł)

Poz.	Wyszczególnienie	Wykonanie 2010 r.	Wykonanie 2011 r.	Wykonanie 2012 r.	Wykonanie 2013 r.	Wykonanie 2014 r.	Wykonanie 2015 r.	Wykonanie 2016 r.	Wykonanie 2017 r.	Wykonanie 2018 r.	Wykonanie 2019 r.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	Pożyczki	1 269	403	586	1 049	855	1 838	819	522	856	767
2	Dotacje	998	1 248	1 645	1 744	1 732	1 602	1 090	642	786	2 773
3	Razem (1+2)	2 267	1 651	2 231	2 793	2 587	3 440	1 908	1 163	1 643	3 540

Rysunek nr 2. Udział finansowania pożyczkowego w całości wydatkowanych przez Narodowy Fundusz środków własnych w latach 2017-2019 na tle lat 2010-2016 (w %)

W okresie wdrażania Strategii NFOŚiGW na lata 2017-2020 Narodowy Fundusz ściśle współpracował z Ministrem Środowiska/Klimatu, realizując w znacznym zakresie Politykę Ekologiczną Państwa. Sztandarowy program „Czyste Powietrze” został opracowany i jest wdrażany w porozumieniu z ww. Ministrem.

W 2018 r. Narodowy Fundusz i wojewódzkie fundusze uruchomiły największy w swojej historii wspólny program priorytetowy „Czyste Powietrze”, mający na celu poprawę efektywności energetycznej i zmniejszenie emisji pyłów i innych zanieczyszczeń do atmosfery z istniejących jednorodzinnych budynków mieszkalnych.

Zakłada się, że budżet programu na lata 2018-2029, obejmujący zarówno środki krajowe (Narodowy Fundusz, wojewódzkie fundusze oraz środki budżetu państwa), jak i zagraniczne w łącznej wysokości **103** mld złotych, pozwoli na realizację działań inwestycyjnych w ponad 3. mln budynków.

Nabór wniosków o dofinansowanie rozpoczął się 19 września 2018 r. Wnioski są składane w WFOŚiGW właściwych dla miejsca położenia nieruchomości objętej wnioskiem o dofinansowanie.

Główny ciężar realizacji zadań, związanych z programem „Czyste Powietrze”, spoczywa na wojewódzkich funduszach. To one rozpatrują złożone do nich wnioski o dofinansowanie, rozpatrują te wnioski, podpisują z beneficjentami umowy o dofinansowanie, prowadzą rozliczenia finansowe realizowanych projektów, kontrole na miejscu i sprawozdawczość. WFOŚiGW prowadzą również działania informacyjne i promocyjne związane z programem.

Aby wspomóc realizację programu „Czyste Powietrze” NFOŚiGW złożył projekt pt. Opracowanie i utworzenie krajowego systemu eksperckiego ds. efektywności energetycznej w celu zapewnienia efektywnych i wydajnych inwestycji w budynki w zakresie efektywności energetycznej i OZE, niezbędnych do poprawy jakości powietrza w Polsce i otrzymał wsparcie ze środków Komisji Europejskiej, z Programu Wspierania Reform Strukturalnych. Projekt zakłada stworzenie platformy ekspertów efektywności energetycznej, która będzie się składać z internetowego rejestru certyfikowanych ekspertów efektywności energetycznej o wysokim poziomie wiedzy, kompetencji i wiarygodności. Będzie wykorzystywana przede wszystkim przy realizacji Programu Priorytetowego Czyste Powietrze, ale w przyszłości mogłaby wspierać inne programy finansowe i priorytetowe zarządzane przez NFOŚiGW lub inne podmioty i/lub skierowane do innych beneficjentów, np. gminy. Funkcjonowanie platformy będzie miało również wpływ na aktywizację rynku audytorów energetycznych, wzrost ich kompetencji i zakresu działań. W ramach projektu przygotowana zostanie m.in. koncepcja platformy ekspertów efektywności energetycznej, zakres wymagań dla chcących zarejestrować się na platformie, strategia i plan komunikacji materiały szkoleniowe dla ekspertów, przeprowadzone zostanie wdrożenie pilotażowe w jednym z województw. W grudniu 2019 r. Komisja Europejska podpisała umowę z wykonawcą projektu: firmą ICF S.A., Realizacja projektu podzielona jest na dziesięć zadań w ciągu 21 miesięcy, czyli zakończenie projektu planowane jest w czwartym kwartale 2021 r.

Natomiast na Narodowym Funduszu spoczywa ciężar zapewnienia środków finansowych na realizację tego programu.

Na koniec pierwszego półrocza 2020 r. stan realizacji programu charakteryzują wielkości:

- liczba złożonych wniosków – **148,1** tys. szt.
- wnioskowana wartość dofinansowania – **3.038,1** mln zł, z tego:
  - dotacje – **2.640,6** mln zł;
  - pożyczki – **397,5** mln zł.
- liczba zawartych umów – **108,4** tys. szt., z tego:
  - dotacje – **102,1** tys. szt.;
  - pożyczki – **6,3** tys. szt.
- wartość zawartych umów – **2.045,2** mln zł, z tego:
  - dotacje – **1.882,4** mln zł;
  - pożyczki – **162,7** mln zł.
- wypłaty środków beneficjentom końcowym – **674,6** mln zł, z tego:
  - dotacje – **610,9** mln zł;
  - pożyczki – **63,7** mln zł.

W programach „Czyste Powietrze” oraz „Mój Prąd” dofinansowanie zostało skierowane do beneficjenta masowego tj. osób fizycznych. Konsekwentne upraszczanie procedur oraz cyfryzacja systemu składania wniosków i ich oceny a także wypłat środków w ramach programu Mój Prąd” pozwoliło na zawarcie, od momentu uruchomienia naboru tj. 30 sierpnia 2019 r. do 30 czerwca 2020 r., ponad **50,5** tysięcy umów na kwotę dofinansowania przekraczająca **251** mln zł. Od momentu przejścia na wnioski elektroniczne odnotowano zdecydowany wzrost liczby składanych wniosków (w miesiącach styczeń-marzec 2020 r. złożono ponad 25 tys. wniosków, natomiast w ciągu kolejnych trzech miesięcy już ponad 35 tys.).

II.2.4. Rozwój organizacyjny skoncentrowany na utrzymaniu wiodącej roli Narodowego Funduszu w systemie finansowania ochrony środowiska

Prowadzony od początku 2016 r. przegląd regulacji wewnętrznych w Narodowym Funduszu wskazywał, że organizacja funkcjonowała w wielu przypadkach w oparciu o nieprecyzyjne i nieadekwatne do stanu rzeczywistego procedury, instrukcje i inne dokumenty wewnętrzne.

Występowała rozbudowana biurokracja, kopie tych samych dokumentów gromadzone były w wielu miejscach. Próby wprowadzenia elektronicznego obiegu dokumentów kończyły się w praktyce niepowodzeniami. W Narodowym Funduszu występował brak determinacji we wprowadzaniu nowych, nowoczesnych rozwiązań wsparcia informatycznego.

Na początku 2016 r. ustalono również, że od wielu lat nie była prowadzona archiwizacja dokumentacji. Dokumentacja archiwalna gromadzona była w pokojach biurowych, na korytarzach i różnych pomieszczeniach administracyjnych. W Narodowym Funduszu została więc utworzona specjalna komórka organizacyjna ds. archiwizacji, została wynajęta powierzchnia na archiwum zakładowe, zostali zatrudnieni specjaliści – archiwiści. Dokumenty podlegające archiwizacji były spisywane, skanowane, część dokumentacji, niepodlegająca archiwizacji, podlegała brakowaniu. Na chwilę obecną problem został praktycznie rozwiązany – dokumentacja archiwalna nie zalega w pokojach biurowych, na korytarzach, podniesiony został komfort pracy pracowników NFOŚiGW, zwiększone zostało bezpieczeństwo pożarowe.

Choć nie udało się wdrożyć w Narodowym Funduszu jednolitego systemu informatycznego, znaczna część nowych programów jest obsługiwana kanałami cyfrowymi. W nowo wdrażanych programach dla masowego odbiorcy tj. „Czyste Powietrze”, „Mój Prąd” składanie wniosków, zawieranie umów i wypłaty środków odbywają się za pomocą kanałów cyfrowych. Ułatwia to ocenę wniosków i przyspiesza okres uruchamiania środków.

Rozwijany system informatyczny do rejestracji efektów ekologicznych użytkowany jest na potrzeby wewnętrzne, nie został on rozszerzony na wojewódzkie fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej ze względu na różniące się sposoby rejestracji tych efektów, w tym różne katalogi efektów stosowanych przez poszczególne fundusze.

W okresie ostatnich trzech lat, dzięki właściwemu nadzorowi właścicielskiemu, udało się znacząco poprawić wyniki finansowe w kontrolowanym przez Narodowy Fundusz Banku Ochrony Środowiska S.A., co obrazują poniższe dane w tabeli.

Tabela nr 3. Zmiany sytuacji finansowej grupy kapitałowej BOŚ S.A. w latach 2015-2019 (tys. zł)

Poz.	Wyszczególnienie	Wykonanie 2015 r.	Wykonanie 2016 r.	Wykonanie 2017 r.	Wykonanie 2018 r.	Wykonanie 2019 r.
1	2	3	4	5	6	7
1.	Przychody z tytułu odsetek i o podobnym charakterze	659 912	694 688	663 541	628 304	627 590
2.	Koszty z tytułu odsetek i o podobnym charakterze	-398 501	-385 461	-279 523	-244 189	-207 603
3.	Wynik z tytułu odsetek	261 411	309 227	384 018	384 115	419 987
4.	Wynik z tytułu opłat i prowizji	112 725	109 168	109 055	97 894	98 373
5.	Wynik odpisów z tytułu utraty wartości	-114 138	-208 759	-137 832	-134 090	-104 536
6.	Ogólne koszty administracyjne	-431 081	-381 050	-380 705	-357 243	-361 354
7.	Zysk/strata netto	-51 118	-60 148	46 062	63 728	71 994

Należy przyznać, że w okresie obowiązywania Strategii na lata 2017-2020, nie wszystkie elementy dotyczące wprowadzania pełnego „ładu korporacyjnego” zostały rozwiązane. Zadania dotyczące usprawnienia procesów i działania organizacyjne, które należy kontynuować zostały wskazane wśród działań rekomendowanych do realizacji w rozdz. V.

III. Diagnoza stanu wybranych obszarów działalności Narodowego Funduszu

III.1. Rola Narodowego Funduszu w systemie finansowania ochrony środowiska i gospodarki wodnej w Polsce

NFOŚiGW jest instytucją o największym potencjale finansowym w polskim systemie finansowania ochrony środowiska i gospodarki wodnej. Świadczą o tym posiadane zasoby kapitałowe, kadrowe, dotychczasowy dorobek NFOŚiGW oraz wypracowane formy współpracy z beneficjentami, stanowiące ważne narzędzie realizacji Polityki Ekologicznej Państwa, a w szczególności wspierania inwestycji proekologicznych, wynikających ze zobowiązań unijnych oraz międzynarodowych.

Wartość majątku, jest jednym z wyznaczników kondycji finansowej instytucji, w tym wskazującej na zdolność pokrywania bieżących i przyszłych zobowiązań. W okresie 2017-2019 nastąpił wzrost wartości majątku NFOŚiGW z ok. **12,9** mld zł do ok. **15,3** mld zł, tj. o **2,4** mld zł.

Dominującą pozycję w jego strukturze na koniec 2019 r. stanowią środki pieniężne i papiery wartościowe Skarbu Państwa – **9,2** mld zł (60%) oraz należności z tytułu udzielonych pożyczek – **5** mld zł (33%). Znaczny udział środków pieniężnych i papierów wartościowych Skarbu Państwa w strukturze majątku NFOŚiGW wynika z akumulacji wpływów z opłat i kar ewidencjonowanych na tzw. „zobowiązaniach wieloletnich”. Na zobowiązaniach wieloletnich na koniec 2019 r. zgromadzona była kwota **7,1** mld zł. Są to środki które mogą być przeznaczone docelowo wyłącznie na finansowanie wskazanych rodzajów zadań, wyszczególnionych w ustawie POŚ. Nowelizacja ustawy z listopada 2009 r. stworzyła możliwość udzielania dofinansowania ze środków zobowiązań wieloletnich także na inne cele, niż przewidziane dla tych środków w ustawie POŚ. Dofinansowanie takie może być udzielane w formie pożyczek lub dotacji po uzyskaniu zgody Ministra Klimatu. Na koniec 2019 r. NFOŚiGW obsługiwał 10 zobowiązań wieloletnich, z których największe „OZE i efektywność energetyczna” obejmowało prawie 68% środków pieniężnych i papierów wartościowych Skarbu Państwa w ramach zobowiązań wieloletnich ogółem, tj. **4,8** mld zł.

Ponadto na koniec 2019 r. NFOŚiGW posiadał **1,1** mld zł środków na wyodrębnionym subkoncie rachunku klimatycznego, pochodzących ze sprzedaży jednostek przyznanej emisji gazów cieplarnianych i innych substancji.

Należy jednak podkreślić, że wykazywany stan środków pieniężnych na koniec 2019 r. służy m.in. zabezpieczeniu zobowiązań wynikających z podpisanych umów, których wypłaty zaplanowano po 2019 r. Stan zobowiązań warunkowych wynosił na koniec 2019 r. prawie **5,3** mld zł.

Od 2015 r. utrzymywał się stały rosnący trend stanu środków pieniężnych i papierów wartościowych. W latach 2015-2019 nastąpił ich wzrost o 119%, podczas gdy stan należności z tytułu udzielonych pożyczek spadł we wskazanych latach o 19%. Obniżenie poziomu należności to skutek bardzo niskich wypłat pożyczek w latach 2011-2012 i 2017, co widać w poz. 1 tabeli 3.

Tabela nr 4. Stan funduszu (majątek netto) Narodowego Funduszu w latach 2017-2019 na tle lat 2010-2016 (mln zł)

Poz.	Wyszczególnienie	Wykonanie 2010 r.	Wykonanie 2011 r.	Wykonanie 2012 r.	Wykonanie 2013 r.	Wykonanie 2014 r.	Wykonanie 2015 r.	Wykonanie 2016 r.	Wykonanie 2017 r.	Wykonanie 2018 r.	Wykonanie 2019 r.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	Stan funduszu (majątek netto)	9 580	10 696	11 215	10 601	10 653	11 233	11 886	12 915	13 538	15 332
1.1	Rzeczowy majątek trwały oraz wartości niematerialne i prawne	53	61	60	59	62	59	57	47	45	44
1.2	Udziały i akcje	871	870	867	867	867	855	1 003	928	1 066	1 084
1.3	Należności z tytułu udzielonych pożyczek	5 785	5 500	5 186	5 294	5 328	6 164	5 839	5 398	5 171	4 976
1.4	Środki pieniężne i papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	2 891	4 284	5 109	4 386	4 405	4 199	5 002	6 486	7 208	9 177
1.5	Pozostałe aktywa	10	18	52	53	39	26	24	92	81	88
1.6	Zobowiązania (minus)	30	37	59	58	48	70	39	36	32	38

W okresie wdrażania jeszcze obowiązującej Strategii NFOŚiGW, tj. w latach 2017-2019, na finansowanie ochrony środowiska i gospodarki wodnej NFOŚiGW wypłacił ze środków własnych ponad **6,3** mld zł, z czego **2,1** mld zł w formie zwrotnej (pożyczkowej) oraz **4,2** mld zł w formie bezzwrotnej (dotacyjnej). Wydatki na inwestycje kapitałowe miały we wskazanych latach marginalne znaczenie – kwota **0,3** mld zł.

W związku z pełnieniem roli instytucji uczestniczącej we wdrażaniu projektów współfinansowanych ze środków zagranicznych, NFOŚiGW redystrybuował w ww. latach **12,8** mld zł tych środków.

Przeciętnie w ciągu roku NFOŚiGW wydatkował ze środków własnych i zagranicznych na realizację inwestycji prośrodowiskowych **6,5** mld zł, z czego **5,7** mld zł (87%) w formie dotacyjnej, a **0,8** mld zł (13%) w formie zwrotnej. Znaczny udział wypłat dotacyjnych wynika między innymi z dokonywania wypłat bezzwrotnej pomocy zagranicznej.

W latach 2017-2019 w Narodowym Funduszu zostało podpisanych prawie 22 tys. umów (w tym 19,5 tys. w 2019 r.) na dofinansowanie w kwocie ok. **23,4** mld zł projektów ze środków własnych i zagranicznych, będących w dyspozycji NFOŚiGW. W ramach podpisanych umów ochrona atmosfery i klimatu uzyskała dofinansowanie w kwocie **8** mld zł (34% środków), ochrona wód – **7,9** mld zł (34% środków), ochrona powierzchni ziemi – **2,1** mld zł (9% środków), gospodarka wodna – **1,7** mld zł (7% środków) i pozostałe dziedziny – **3,7** mld zł (16% środków).

III.2. Fundusz podstawowy

Przychody z tytułu opłat i kar za korzystanie ze środowiska są konsekwencją wypełniania przez podmioty korzystające ze środowiska obowiązku wnoszenia opłat i kar środowiskowych, o których mowa w art. 284 i 298 ustawy POŚ. Podmioty korzystające ze środowiska wnoszą obecnie opłaty do urzędów marszałkowskich na zasadach samoopodatkowania. Urzędy marszałkowskie przekazują środki, w ustalonych proporcjach, do Narodowego i wojewódzkich funduszy oraz do budżetów powiatów i gmin (poz. 2 tabeli 5).

Na przychody z tego tytułu składają się głównie opłaty za pobór wód i wprowadzanie ścieków, opłaty za wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza, opłaty za przydzielone uprawnienia do emisji, opłaty za składowanie odpadów oraz opłaty za usunięcie drzew lub krzewów.

Narodowy Fundusz otrzymuje przychody z tytułu opłat i kar środowiskowych od momentu jego powstania, tj. od 1989 r. Środki z tych przychodów mogą być przeznaczane na każdego rodzaju przedsięwzięcia, które dopuszcza ww. ustawa, począwszy od budowy dużych zbiorników wodnych, takich jak Świnna Poręba, a skończywszy na edukacji ekologicznej.

Od początku 2019 r., w związku z wejściem w życie ustawy z dnia 23 października 2018 r. o Funduszu Dróg Samorządowych (Dz. U. poz. 2161, z późn. zm.) Narodowy Fundusz został zobowiązany do corocznych wpłat na ww. Fundusz kwoty nie mniejszej niż **1,4** mld zł. Z uwagi na fakt, iż ust. 11a nie zostanie zakwalifikowany jako zobowiązanie wieloletnie NFOŚiGW, o którym mowa w art. 401c. ust. 10 POŚ, środki na wpłaty na Fundusz Dróg Samorządowych muszą pochodzić z funduszu

podstawowego NFOŚiGW, a nie ze środków zobowiązań wieloletnich. Obowiązek wpłat środków na ten Fundusz, obejmujący lata obowiązywania Strategii, będzie w bardzo znaczny sposób wpływał na strukturę wypłat NFOŚiGW oraz utrzymanie płynności finansowej Narodowego Funduszu. Wpłata 1,4 mld zł na FDS to ponad 50% finansowania dotacyjnego NFOŚiGW w 2019 r. Zasilenia funduszu podstawowego są niższe niż obowiązkowa wpłata na FDS w związku z tym konieczne jest coroczne występowanie z wnioskiem do Ministra Klimatu o przesunięcie środków ze zobowiązań wieloletnich na fundusz podstawowy.

Realizacja wpłat na Fundusz Dróg Samorządowych z funduszu podstawowego w corocznej kwocie 1,4 mld zł może doprowadzić do utraty płynności na tym funduszu, a w konsekwencji dla całego Funduszu. Malejące przychody nie zrekompensują wydatków na tym poziomie.

Mając na uwadze konieczność finansowania aktualnie i w przyszłości szeregu rodzajów zadań ze środków funduszu podstawowego i to prawie wyłącznie w formie dotacji, takich jak gospodarka wodna, monitoring środowiska, przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska, ekspertyzy i prace naukowo-badawcze, ochrona przyrody i krajobrazu, współfinansowanie programu LIFE oraz biorąc dodatkowo pod uwagę konieczność współfinansowania z funduszu podstawowego projektów realizowanych w ramach działania 2.3 „Gospodarka wodno-ściekowa w aglomeracjach” w PO IiŚ 2014-2020, stan środków na tym funduszu jest obecnie krytycznie niski.

III.3. Zobowiązania wieloletnie

Środki ze zobowiązań wieloletnich mogą być przeznaczane na finansowanie ściśle sprecyzowanego katalogu zadań, określonego w ustawie – Prawo ochrony środowiska i innych szczegółowych ustawach. Przychody środków rozliczanych w ramach zobowiązań wieloletnich wynikają z 15. odrębnych ustaw, które określają z jakich tytułów te przychody pochodzą, jakie są terminy i zasady wnoszenia opłat oraz precyzują zasady ich wydatkowania i rozliczania. W ustawie POŚ i w 14. ustawach szczegółowych określone są ściśle rodzaje zadań, na jakie środki mogą być przeznaczane.

Pierwszym źródłem przychodów, z którego środki są rozliczane w ramach zobowiązań wieloletnich były przychody wynikające z ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. – Prawo geologiczne i górnicze (tj.: Dz. U. z 2020 r. poz. 1064) – poz. 3a tabeli 6. Środki w dyspozycji NFOŚiGW wynikające z przepisów Prawa geologicznego i górniczego mogły być wydatkowane głównie na poznanie budowy geologicznej kraju i gospodarkę zasobami złóż kopalin i wód podziemnych, przeciwdziałanie osuwiskom ziemi i likwidowanie ich skutków oraz finansowanie potrzeb górnictwa służących ograniczeniu negatywnego oddziaływania na środowisko wynikającego z wydobywania kopalin i likwidacji zakładów górniczych.

W 2019 r. funkcjonowało w Narodowym Funduszu 10 odrębnych zobowiązań wieloletnich, na których na koniec wskazanego roku zgromadzonych było prawie 7,1 mld zł. W 2019 r. państwo polskie dokonało sprzedaży uprawnień do emisji gazów cieplarnianych. Środki te w kwocie prawie 1,2 mld zł zasiliły, również indywidualnie rozliczany, tzw. „Rachunek klimatyczny”. Mając na uwadze wskazane uwarunkowania, to prawie 90% wolnych na koniec 2019 r. środków ma ściśle zdeterminowane przeznaczenie i Narodowy Fundusz nie może ich przeznaczyć na dofinansowanie wszystkich rodzajów zadań. W celu zwiększenia wykorzystania środków rozliczanych w ramach zobowiązań wieloletnich NFOŚiGW realizuje obecnie szereg programów priorytetowych, w których projekty są finansowane wyłącznie środkami zobowiązań wieloletnich. Są to m.in. programy: „Mój Prąd”, „Energia Plus”, „Polska Geotermia Plus”, „Udostępnianie wód termalnych w Polsce”, „GEPARD II – transport niskoemisyjny”, „SOWA – oświetlenie zewnętrzne”. Istotnym elementem obniżającym potencjalne zapotrzebowanie na środki NFOŚiGW, rozliczane w ramach zobowiązań wieloletnich związanych z zadaniami dotyczącymi szeroko pojętych: wykorzystania i wytwarzania energii, są dostępne konkurencyjne środki dotacyjne w ramach I osi priorytetowej PO IiŚ 2014-2020.

Na koniec 2019 r. największy udział w środkach zobowiązań wieloletnich miały środki „OZE i efektywność energetyczna” (poz. 3b tabeli 5). Ich kwota to **4,8** mld zł, a udział w całości wolnych środków to ok. 54% (z funduszem podstawowym). Uzyskane do tej pory przychody w ramach tego zobowiązania wieloletniego wynikają z ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (tj.: Dz. U. z 2020 r. poz. 833, z późn. zm.; istotne przychody realizowane do 2019 r.), ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii (tj.: Dz. U. z 2020 r., poz. 261, z późn. zm.) i ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o efektywności energetycznej (tj.: Dz. U. z 2015 r. poz. 2167, z późn. zm.; ostatnie istotne przychody zostały zrealizowane w 2017 r), która została zastąpiona ustawą z dnia 20 maja 2016 r. o efektywności energetycznej (t.j. Dz.U. 2020, poz. 264 ze zm). Środki mogą być przeznaczane głównie na poprawę efektywności energetycznej, w tym wysokosprawnej kogeneracji, finansowanie przedsięwzięć termomodernizacyjnych, wspieranie rozwoju instalacji odnawialnych źródeł energii oraz rozwój produkcji instalacji odnawialnych źródeł energii.

Ustawa z dnia 6 czerwca 2018 r. o zmianie ustawy o biokomponentach i biopaliwach ciekłych oraz niektórych innych ustaw, wprowadziła od 2019 r. nowy instrument finansowy – opłatę emisyjną, której zasady naliczania i redystrybucji zostały określone w Prawie ochrony środowiska. Środki zgromadzone na zobowiązaniu wieloletnim przeciwdziałanie emisjom zgodnie ze stanem na koniec czerwca 2020 r. wynoszą 1.359 mln zł.

Następne zobowiązanie wieloletnie, na którym na koniec 2019 r. zgromadzone były środki w znacznej kwocie ok. 490 mln zł, to „Gospodarowanie odpadami”. Przychody zasilające to zobowiązanie wynikają z ustawy z dnia 11 maja 2001 r. o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej (tj.: Dz. U. z 2018 r. poz. 1932, z późn. zm.), ustawy z dnia 13 czerwca 2013 r. o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi (tj.: Dz. U. z 2020 r. poz. 1114), ustawy z dnia 20 stycznia 2005 r. o recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji (tj.: Dz. U. z 2019 r. poz. 1610, z późn. zm.), ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (tj.: Dz. U. z 2020 r. poz. 797, z późn. zm.), ustawy z dnia 11 września 2015 r. o zużytym sprzęcie elektrycznym i elektronicznym (tj.: Dz. U. z 2019 r. poz. 1895, z późn. zm.), ustawy z dnia 29 czerwca 2007 r. o międzynarodowym przemieszczaniu odpadów (tj.: Dz. U. z 2019 r. poz. 1162, z późn. zm.) oraz ustawy z dnia 24 kwietnia 2009 r. o bateriach i akumulatorach (tj.: Dz. U z 2019 r. poz. 521, z późn. zm.). Rozliczenia środków z tego zobowiązania wieloletniego przedstawione są w poz. 3c tabeli 5. Środki ze zobowiązania wieloletniego „Gospodarowanie odpadami” mogą być przeznaczane, przede wszystkim, na dofinansowanie przedsięwzięć i zadań związanych z gospodarowaniem odpadami, zapobieganiem powstawaniu odpadów oraz edukacją ekologiczną.

Prezentowane w poz. 3d tabeli 5 „Pozostałe zobowiązania wieloletnie” to wykazywane łącznie środki pochodzące z przychodów wynikających z ustawy z dnia 12 czerwca 2015 r. o systemie handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych (tj.: Dz. U. z 2020 r. poz. 136, z późn. zm.), ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 r. o biokomponentach i biopaliwach ciekłych (tj.: Dz. U. z 2020 r. poz. 1233, z późn. zm.), ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tj. Dz. U. z 2020 r. poz. 55, z późn. zm.), wpływy wynikające z ustawy POŚ, pochodzące z opłat rejestracyjnych za rozpatrzenie wniosków o wydanie pozwolenia zintegrowanego oraz środki pochodzące ze sprzedaży na aukcji uprawnień do emisji gazów cieplarnianych. Środki zgromadzone na prezentowanym łącznie zobowiązaniu wieloletnim mogą być przeznaczone na zadania wynikające z ww. ustaw.

Wykazywany w tabeli 5 stan środków na początek/koniec roku zawiera kwoty niezapadłych odsetek, wynikających z oprocentowania pożyczek i wolnych środków. Zwiększenia to głównie przychody z opłat i kar, zwroty rat pożyczek, przychody z oprocentowania pożyczek i wolnych środków. Zmniejszenia to przede wszystkim wypłaty pożyczek i dotacji, środki na inwestycje kapitałowe, na pokrycie kosztów biura, w tym związanych z obsługą środków rozliczanych w ramach zobowiązań wieloletnich i rachunku klimatycznego. Na rysunku 3 przedstawiono strukturę środków na koniec lat 2010-2019.

Rysunek nr 3. Struktura środków w latach 2010-2019 (mln zł)

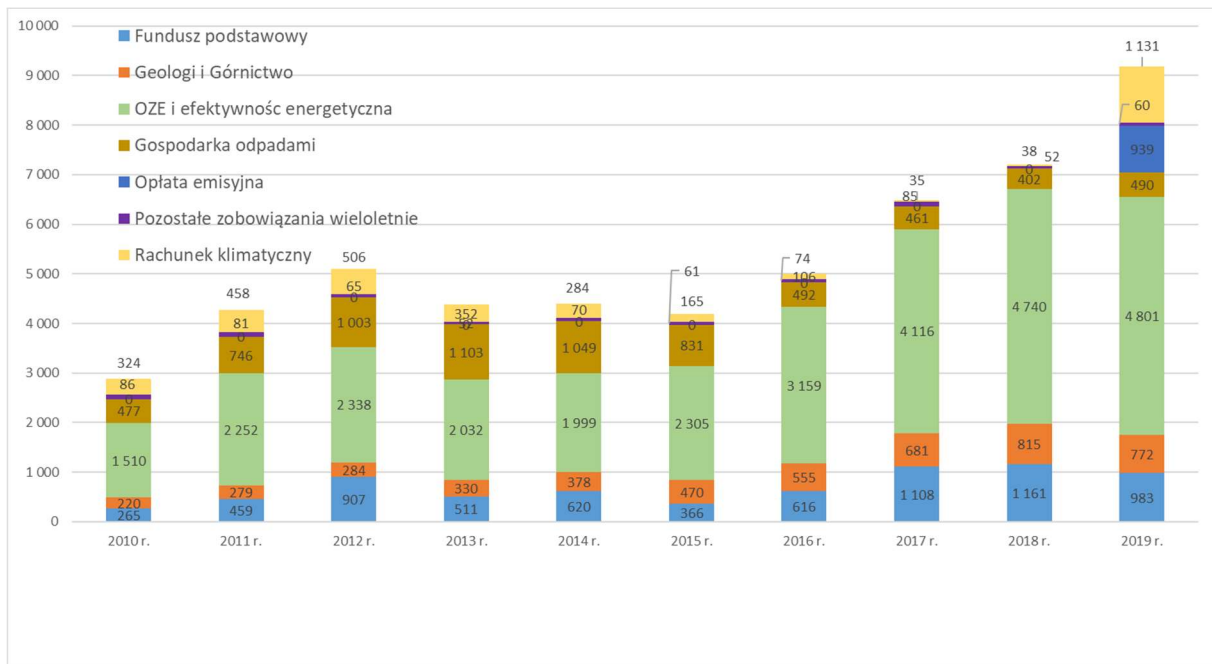

Tabela nr 5. Stan środków z opłat i kar za korzystanie ze środowiska, środków rozliczanych w ramach zobowiązań wieloletnich i środków ze sprzedaży jednostek przyznanej emisji gazów cieplarnianych i innych substancji w latach 2010-2019 (mln zł)

Poz.	Wyszczególnienie	Wykonanie 2010 r.	Wykonanie 2011 r.	Wykonanie 2012 r.	Wykonanie 2013 r.	Wykonanie 2014 r.	Wykonanie 2015 r.	Wykonanie 2016 r.	Wykonanie 2017 r.	Wykonanie 2018 r.	Wykonanie 2019 r.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	Środki Narodowego Funduszu - razem (2+3+4)										
1.1	Stan środków na początek roku - razem	2 079	2 882	4 275	5 103	4 380	4 400	4 199	5 001	6 485	7 207
1.2	Zwiększenia	3 129	3 168	3 141	2 172	2 709	3 520	2 847	2 739	2 471	5 680
1.2.1	w tym: przychody z opłat i kar oraz sprzedaży jedno	2 041	2 043	1 812	880	1 535	1 936	1 571	1 535	1 314	4 471
1.3	Zmniejszenia	2 326	1 775	2 313	2 895	2 689	3 722	2 044	1 256	1 751	3 710
1.4	Stan środków na koniec roku - razem	2 882	4 275	5 103	4 380	4 400	4 198	5 001	6 485	7 207	9 177
2	Fundusz podstawowy										
2.1	Stan środków na początek roku - razem	182	265	459	907	511	620	366	616	1 140	1 161
2.2	Zwiększenia	1 468	1 424	1 587	1 265	1 351	1 473	1 004	1 178	1 205	1 341
2.2.1	w tym: przychody z opłat i kar	392	399	384	184	331	342	327	297	374	452
2.3	Zmniejszenia	1 385	1 230	1 139	1 661	1 242	1 727	754	687	1 184	1 519
2.4	Stan środków na koniec roku - razem	265	459	907	511	620	366	616	1 108	1 161	983
2	Zobowiązania wieloletnie - razem (3a+3b+3c+3d+3e)										
2.1	Stan środków na początek roku - razem	1 897	2 293	3 358	3 690	3 517	3 496	3 667	4 280	5 310	6 008
2.2	Zwiększenia	1 337	1 595	1 206	894	1 351	2 024	1 841	1 560	1 260	3 175
2.2.1	w tym: przychody z opłat i kar	1 329	1 511	1 103	696	1 204	1 594	1 244	1 237	939	2 863
2.3	Zmniejszenia	941	530	874	1 067	1 372	1 853	1 229	498	563	2 120
2.4	Stan środków na koniec roku - razem	2 293	3 358	3 690	3 517	3 496	3 667	4 280	5 342	6 008	7 063
3a	Geologi i Górnictwo										
3a.1	Stan środków na początek roku - razem	403	220	279	284	330	378	470	555	681	815
3a.2	Zwiększenia	224	250	193	254	265	266	470	276	277	283
3a.2.1	w tym: przychody z opłat i kar	224	250	193	254	264	266	270	273	277	283
3a.3	Zmniejszenia	407	191	188	208	217	174	386	150	143	326
3a.4	Stan środków na koniec roku - razem	220	279	284	330	378	470	555	681	815	772
3b	OZE i efektywność energetyczna										
3b.1	Stan środków na początek roku - razem	1 173	1 510	2 252	2 338	2 032	1 999	2 305	3 159	4 116	4 740
3b.2	Zwiększenia	746	944	550	203	632	1 050	1 204	1 134	808	1 086
3b.2.1	w tym: przychody z opłat i kar	740	880	470	44	508	876	941	936	621	897
3b.3	Zmniejszenia	409	202	464	509	665	744	350	176	184	1 024
3b.4	Stan środków na koniec roku - razem	1 510	2 252	2 338	2 032	1 999	2 305	3 159	4 116	4 740	4 801
3c	Gospodarka odpadami										
3c.1	Stan środków na początek roku - razem	215	477	746	1 003	1 103	1 049	831	492	461	402
3c.2	Zwiększenia	357	383	445	420	404	692	126	112	154	152
3c.2.1	w tym: przychody z opłat i kar	355	368	426	382	384	438	-7	-3	20	29
3c.3	Zmniejszenia	95	114	188	320	458	910	465	144	213	64
3c.4	Stan środków na koniec roku - razem	477	746	1 003	1 103	1 049	831	492	461	402	490
3d	Opłata emisyjna o której mowa w art. 321a ustawy POŚ										
3d.1	Stan środków na początek roku - razem										0
3d.2	Zwiększenia										1 626
3d.2.1	w tym: przychody z opłat i kar										1 626
3d.3	Zmniejszenia										687
3d.4	Stan środków na koniec roku - razem										939
3e	Pozostałe zobowiązania wieloletnie										
3e.1	Stan środków na początek roku - razem	106	86	81	65	52	70	61	74	52	52
3e.2	Zwiększenia	10	18	18	17	50	16	41	37	21	28
3e.2.1	w tym: przychody z opłat i kar	10	13	14	16	48	14	40	32	21	28
3e.3	Zmniejszenia	30	23	34	30	32	25	28	28	23	19
3e.4	Stan środków na koniec roku - razem	86	81	65	52	70	61	74	85	52	60
4	Rachunek klimatyczny oraz wyodrębnione subkonto										
4.1	Stan środków na początek roku - razem		324	458	506	352	284	165	106	35	38
4.2	Zwiększenia	324	149	348	13	7	23	2	1	6	1 164
4.2.1	w tym: przychody ze sprzedaży jednostek AAU	320	133	325							1 156
4.3	Zmniejszenia		15	300	167	75	142	62	71	3	72
4.4	Stan środków na koniec roku - razem	324	458	506	352	284	165	106	35	38	1 131

W związku z wprowadzaną zmianą ustawy o biokomponentach i biopaliwach ciekłych oraz niektórych innych ustaw Narodowy Fundusz będzie posiadał nowe zobowiązanie wieloletnie, powstałe z likwidacji Funduszu Niskoemisyjnego Transportu. Otrzymane środki będą przeznaczone na realizację przedsięwzięć wspierających rozwój między innymi elektomobilności.

III.4. Refundacja kosztów związanych z wdrażaniem projektów realizowanych z udziałem środków zagranicznych

Narodowy Fundusz, jako podmiot obsługujący środki pochodzące ze źródeł zagranicznych oraz innych funduszy, wykorzystuje możliwość refundowania poniesionych kosztów na uruchamianie tych środków.

Od 2016 r. część kosztów związanych z wdrażaniem projektów z PO IiŚ 2014-2020 podlegała refundacji ze środków Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020. W dalszym ciągu Narodowy Fundusz korzysta z pomocy technicznej Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego i Norweskiego Mechanizmu Finansowego. Narodowy Fundusz jest również beneficjentem środków UE na realizację projektu Ogólnopolski system wsparcia doradczego dla sektora publicznego, mieszkaniowego oraz przedsiębiorstw w zakresie efektywności energetycznej i OZE, tj. poddziałania 1.3.3 I osi priorytetowej PO IiŚ 2014-2020. Środki z Komisji Europejskiej były również przekazywane do Narodowego Funduszu na realizację Projektu Budowy Potencjału LIFE (Capacity Building).

Ponadto od 2019 r. Narodowy Fundusz refunduje koszty związane z zarządzeniem Funduszem Niskoemisyjnego Transportu.

W ramach kosztów i wydatków dotyczących funkcjonowania Narodowego Funduszu poniesionych w 2019 r. (łącznie 110 mln zł) refundacji podlegała kwota 36 mln zł, co stanowi ponad 33% łącznych kosztów i wydatków inwestycyjnych Biura Narodowego Funduszu.

III.5. Finansowanie przez Narodowy Fundusz przedsięwzięć, których źródłem finansowania powinien być budżet państwa

Narodowy Fundusz od wielu lat finansuje szereg przedsięwzięć, których źródłem finansowania powinien być budżet państwa. W tabeli 6 przedstawiono wypłaty środków Narodowego Funduszu na finansowanie tych zadań w latach 2010-2019. Od 2019 r. Narodowy Fundusz został zobowiązany, przepisami ustawy o Funduszu Dróg Samorządowych, do corocznych wpłat na ten Fundusz kwoty nie mniejszej niż 1,4 mld zł. Tak duże, coroczne obciążenie stanowi zagrożenie utraty płynności finansowej przez Narodowy Fundusz. Bardzo wysokie kwoty, w tym szczególnie w 2019 r., wydatkowane na finansowanie zadań za budżet państwa, i to w formie dotacyjnej, skutkują bardzo znacznym obniżeniem udziału finansowania pożyczkowego w całości wydatkowanych środków własnych NFOŚiGW – vide rys. 2. Jest to istotny element wpływający na gospodarkę finansową Narodowego Funduszu.

Tabela nr 6. Wypłaty środków NFOŚiGW na finansowanie za budżet państwa przedsięwzięć w latach 2010-2019 (mln zł)

Poz.	Wyszczególnienie	Wykonanie 2010 r.	Wykonanie 2011 r.	Wykonanie 2012 r.	Wykonanie 2013 r.	Wykonanie 2014 r.	Wykonanie 2015 r.	Wykonanie 2016 r.	Wykonanie 2017 r.	Wykonanie 2018 r.	Wykonanie 2019 r.	Razem 2010-2019
1	Finansowanie robót likwidacyjnych i rekultywacyjnych w górnictwie siarki	56	55	32	31	25	14	4				217
2	Państwowa Służba Hydrologiczno-Meteorologiczna	94	58	71	62	65	49	47	60	3		508
3	Państwowa Służba Hydrogeologiczna	37	30	28	16	18	42	31	37	13	2	254
4	Państwowa Służba Geologiczna	123	78	94	117	131	67	61	58	63	88	880
5	Budowa zbiornika wodnego Świnna Poręba		199	114	240	210	81	32	5			881
6	Składka na Europejską Agencję Kosmiczną				25	25	25	25	20	23	24	167
7	Inne składki członkowskie do umów i organizacji międzynarodowych				10	13	15	24	26	38	70	196
8	Wpłaty na Fundusz Dróg Samorządowych										1 400	1 400
9	Razem	310	420	339	501	487	293	224	206	140	1 584	4 503

III.6. Współpraca z wojewódzkimi funduszami ochrony środowiska i gospodarki wodnej

W latach 2017-2019 Narodowy Fundusz kontynuował i rozwijał współpracę z wojewódzkimi funduszami. Polegała ona m.in. na realizacji wspólnych programów priorytetowych. Przyjęty model współpracy obejmuje obecnie również wspólne finansowanie ze środków NFOŚiGW i WFOŚiGW dotychczas pomijanych lub traktowanych marginalnie rodzajów przedsięwzięć związanych z ochroną środowiska. Otwiera również nowy katalog beneficjentów realizujących małe, aczkolwiek istotne projekty środowiskowe. Współpracujące podmioty są instytucjami sektora finansów publicznych, mają wspólne cele, zobowiązane są do efektywnego gospodarowania środkami publicznymi, zgodnie z zasadami wskazanymi w ustawie o finansach publicznych.

Obecnie wspólnie realizowane programy priorytetowe to:

- 1) Program „Czyste Powietrze”;
- 2) „Ogólnopolski program finansowania służb ratowniczych”;
- 3) „Budownictwo Energooszczędne. Część 1) Zmniejszenie zużycia energii w budownictwie”;
- 4) „Ogólnopolski program finansowania usuwania wyrobów zawierających azbest”;
- 5) „Ogólnopolski program regeneracji środowiskowej gleb poprzez ich wapnowanie”;
- 6) „Ogólnopolski program gospodarki wodno-ściekowej poza granicami aglomeracji ujętych w Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych”;
- 7) „SYSTEM – Wsparcie działań ochrony środowiska i gospodarki wodnej realizowanych przez partnerów zewnętrznych – REGION”;
- 8) Program „Moja Woda”.

Szczegółowe informacje, dotyczące wspólnego wdrażania programu „Czyste Powietrze” przez Narodowy Fundusz i wojewódzkie fundusze zostały przedstawione w rozdz. II.2.3.

IV. Analiza SWOT Narodowego Funduszu

Kluczowe, **mocne strony** Narodowego Funduszu (wszelkie fakty mające pozytywny wpływ na działalność Funduszu, które NFOŚiGW może kształtować sprawczo, a więc może nimi zarządzać) to:

- doświadczenie w finansowaniu ochrony środowiska i gospodarki wodnej zdobyte w ciągu 31. lat funkcjonowania instytucji;
- instytucja stabilna, dobrze oceniana w kraju, za granicą oraz przez instytucję unijną;
- kompetencje w stosowaniu standardów zarządzania finansowego, wymaganych przez Komisję Europejską, Bank Światowy i międzynarodowe instytucje finansowe: PHARE, SAPARD, fundusze strukturalne, fundusze spójności;
- dobra opinia/uznanie w instytucjach wymienionych powyżej, dobre relacje z tymi instytucjami;
- kompetencje w zarządzaniu środkami z UE;
- wyróżniające się kompetencje w zarządzaniu środkami krajowymi w finansowaniu projektów proekologicznych;
- wypracowane kryteria wyboru do dofinansowania zadań z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej;
- doświadczenie i współpraca w realizacji wspólnych programów przez Narodowy Fundusz i fundusze wojewódzkie, w tym:
  - Program „Czyste Powietrze”;

- „Ogólnopolski system wsparcia doradczego dla sektora publicznego, mieszkaniowego oraz przedsiębiorstw w zakresie efektywności energetycznej oraz OZE – Projekt Doradztwa Energetycznego”;
  - „Ogólnopolski program finansowania służb ratowniczych”;
  - „Budownictwo Energooszczędne. Część 1) Zmniejszenie zużycia energii w budownictwie”;
  - „Ogólnopolski program finansowania usuwania wyrobów zawierających azbest”;
  - „Ogólnopolski program regeneracji środowiskowej gleb poprzez ich wapnowanie”;
  - „Ogólnopolski program gospodarki wodno-ściekowej poza granicami aglomeracji ujętych w Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych”;
  - „SYSTEM – Wsparcie działań ochrony środowiska i gospodarki wodnej realizowanych przez partnerów zewnętrznych – REGION”;
  - „Dofinansowanie przydomowych oczyszczalni ścieków, lokalnych oczyszczalni ścieków wraz z sieciami kanalizacyjnymi oraz podłączeń budynków do zbiorczego systemu kanalizacyjnego”;
  - „Poprawa jakości powietrza Część 4) KAWKA – Likwidacja niskiej emisji wspierająca wzrost efektywności energetycznej i rozwój rozproszonych, odnawialnych źródeł energii”;
  - „Wspieranie rozproszonych, odnawialnych źródeł energii Część 2) Prosument – linia dofinansowania z przeznaczeniem na zakup i montaż mikroinstalacji”.
- znaczący potencjał finansowy, umożliwiający stabilne funkcjonowanie w przewidywanym horyzoncie czasowym dającym możliwość uruchomienia impulsu dla gospodarki do rozwoju przez skierowanie strumienia środków na wspieranie przedsięwzięć proekologicznych w okresie dekonjunkury;
  - kompetentna, wykwalifikowana i doświadczona kadra pracownicza, posiadająca doświadczenie zdobyte w ciągu 31 lat;
  - właściwe prowadzenie gospodarki finansowej pozwalające na wypłacanie kwot wyższych niż uzyskiwanych z opłat i kar środowiskowych;
  - oparte na procedurach, zbiektywizowane, przejrzyste, akceptowane przez krajowe instytucje kontrolne oraz Komisję Europejską, zasady przyznawania dofinansowania, gwarantujące wybór do udzielenia dofinansowania najlepszych przedsięwzięć;
  - bliska współpraca z jednostkami samorządu terytorialnego, instytucjami ochrony środowiska, bankami i przedsiębiorcami sprawiająca, że NFOŚiGW jest wiodącą, wskazującą priorytety instytucją finansującą przedsięwzięcia proekologiczne;
  - znajomość środowiskowych aspektów rozwoju kraju i rozwoju regionalnego, potrzeb i problemów beneficjentów, umożliwiająca elastyczność i szybkie reagowanie na bieżące wyzwania;
  - kierowanie się interesem publicznym i środowiskowym, a nie wyłącznie opłacalnością przedsięwzięć (podejście niekomercyjne);
  - różnorodne zasady i formy dofinansowania dostosowane do specyfiki celów i potrzeb beneficjentów danego regionu;
  - mobilizowanie na rzecz środowiska środków z innych źródeł finansowania, a zwłaszcza środków podmiotów prywatnych (efekt dźwigni);
  - otwartość na zmiany i elastyczność podejścia w zakresie ekoinnowacji;
  - zdolność natychmiastowego reagowania na nagłe zagrożenia środowiska oraz awarie przemysłowe i możliwość finansowania przedsięwzięć eliminujących te zagrożenia;
  - system szkoleń i działań w obszarze kompetencji wiodących mający na celu stałe podnoszenie kwalifikacji pracowników NFOŚiGW.

Wśród **słabych stron** (wszelkie fakty mające negatywny wpływ na działalność NFOŚiGW, które ta instytucja może kształtować sprawczo – może nimi zarządzać) należy wymienić:

- wymagający dalszego dopracowania system ewidencjonowania i raportowania efektów ekologicznych;
- dominacja bezzwrotnych form wsparcia w świetle zagrożeń związanych z płynnością finansową oraz rosnącego na forum UE i międzynarodowych instytucji finansowych trendu stosowania zwrotnych form wsparcia i zaawansowanych instrumentów finansowych;
- wymagający stałej poprawy proces konsultacji z beneficjentami zamierzeń m.in. co do planowanych nowych zasad i kierunków działalności NFOŚiGW;
- niedostosowane do aktualnych potrzeb, wymagające pilnej poprawy, zasoby lokalowe, związane ze sprawną realizacją procesów i bezpieczeństwem pracowników (np. COVID-19);
- niedostosowanie zasobów kadrowych do zwiększających się zadań NFOŚiGW związanych z otwarciem się na masowego klienta;
- brak jednolitego systemu informatycznego.

Najistotniejsze zidentyfikowane **szanse** – rozumiane jako okazje (wszelkie fakty mające pozytywny wpływ na działalność Narodowego Funduszu, których NFOŚiGW nie może kształtować sprawczo, a więc, może jedynie na nie reagować) to:

- przewidywany znaczny strumień środków unijnych na zadania w zakresie transformacji w kierunku niskoemisyjnej gospodarki i adaptacji do zmian klimatu ochrony środowiska i gospodarki wodnej w perspektywie finansowej 2021-2027;
- rozszerzający się obszar funkcjonowania NFOŚiGW – działalność wspierająca wnioskodawców i beneficjentów np. przez prowadzenie szkoleń i udzielanie innego typu wsparcia, a nie tylko udzielanie dofinansowania;
- nowe obszary zrównoważonego rozwoju: innowacje i nowe technologie, gospodarka o obiegu zamkniętym;
- zwiększenie i optymalizacja dystrybucji wpływów środowiskowych przy zachowaniu wydajnego, zdecentralizowanego systemu ich pobierania i dystrybucji;
- zwiększająca się świadomość ekologiczna i aktywność inwestycyjna w sferze środowiska: jednostki samorządu terytorialnego, instytucje publiczne, podmioty gospodarcze, organizacje pozarządowe i społeczeństwo;
- wysokie i trwałe zapotrzebowanie na środki Narodowego Funduszu ukierunkowane na poprawę stanu środowiska;
- promowanie polskiego systemu finansowania ochrony środowiska, którego Narodowy Fundusz jest podstawowym elementem, jako dobrej praktyki na poziomie krajowym i arenie międzynarodowej.

Zdiagnozowane **zagrożenia** (fakty mające negatywny wpływ na działalność Narodowego Funduszu, których NFOŚiGW nie może kształtować sprawczo, może jedynie na nie reagować) dotyczą:

- niekorzystnych dla NFOŚiGW zmian w przepisach prawa m.in. ograniczających wpływy finansowe;
- niekorzystnych dla NFOŚiGW zmiany w przepisach prawa narzucających kierunki i wysokość wydatkowania środków np. konieczność corocznych wpłat przez Narodowy Fundusz bardzo znacznych kwot na Fundusz Dróg Samorządowych;
- konieczności indywidualnego rozliczania posiadanych przez Narodowy Fundusz środków w ramach tzw. „zobowiązań wieloletnich”, powodującego ograniczenie możliwości ich wydatkowania;
- przewidywania na najbliższe lata znacznej dekoniunktury, spowodowanej aktualnym „zamrożeniem” gospodarki polskiej i światowej i jej wpływu na obniżenie skłonności beneficjentów do podejmowania ryzyka inwestycyjnego;
- zmniejszenia zdolności zaciągania zobowiązań finansowych przez samorządy terytorialne w związku z ich zadłużeniem;

- rosnącej konkurencji sektora bankowego w zakresie możliwego finansowania pożyczkowego w warunkach historycznie niskich stóp procentowych;
- ograniczenia możliwości przyznawania dofinansowania przedsiębiorcom ze względu na przepisy prawa Unii Europejskiej i przepisy krajowe dotyczące zasad udzielania pomocy publicznej;
- zmniejszenia się wielkości dostępnych środków na wspieranie ochrony środowiska (przy jednoczesnym braku rzeczywistego wpływu na wielkość przychodów ze źródeł ustawowych) w efekcie zmian ustawowych kierujących część strumienia opłat do innych/nowych instytucji;
- zmienności stawek i terminów przekazywania opłat za korzystanie ze środowiska, ustalanych przez Ministra Klimatu.

V. Rekomendacje dotyczące funkcjonowania Narodowego Funduszu w latach 2021-2024

Narodowy Funduszy powinien dążyć do:

- radykalnego zwiększenia finansowania zwrotnego i łączenia go z zaawansowanymi instrumentami finansowymi;
- pełnej absorpcji środków zagranicznych przeznaczonych na ochronę środowiska i gospodarkę wodną, w tym również przez finansowanie tzw. wkładu krajowego;
- współdziałania z WFOŚiGW na satysfakcjonujących i adekwatnych dla poniesionych nakładów warunkach;
- współdziałania z WFOŚiGW w celu przyjęcia przez nie podobnych rozwiązań w przekazywaniu danych dla beneficjentów, publikacji o efektach ekologicznych, itp.;
- wykorzystania przez Fundusz potencjału BOŚ S.A.;
- uproszczenia procesu składania wniosków i ograniczenia liczby wymaganych dokumentów;
- skrócenia czasu rozpatrywania wniosków o dofinansowanie i wniosków o płatność;
- zwiększenia liczby szkoleń, wytycznych i praktycznych przykładów;
- zapewnienia pełnego i aktualnego dostępu do informacji o produktach NFOŚiGW (skuteczne informowanie o szkoleniach i spotkaniach informacyjnych, przekazywanie aktualnych informacji drogą mailową, dalsza poprawa przejrzystości i łatwości dotarcia do informacji na stronie internetowej);
- zarządzania informacją uzyskiwaną od beneficjenta;
- wdrożenia zintegrowanego systemu informatycznego obsługującego główne procesy biznesowe Narodowego Funduszu (obieg wniosków i uchwał, obsługa i rozliczanie umów, raportowanie) na podstawie zoptymalizowanego opisu tych procesów;
- uproszczenia procedur regulujących udzielanie dofinansowania (wymagane dokumenty, czas oceny, przebieg oceny) ukierunkowane na uczynienie ich bardziej przyjaznymi dla beneficjentów;
- zweryfikowania procesów wsparcia zarządzania w Narodowym Funduszu w celu zmniejszenia ich pracochłonności (ewidencja dofinansowania, efektów środowiskowych, planowania i sprawozdawczości w układzie rzeczowym i finansowym);
- usprawnienia funkcjonowania kontroli zarządczej, zapewniającej odpowiednie postępowanie z ryzykami występującymi w działalności Narodowego Funduszu;
- optymalizacji zasobów kadrowych pod kątem kwalifikacji, liczby osób zaangażowanych w poszczególne procesy;

- optymalizacji zasobów lokalowych – analiza potrzeb na sale konferencyjne, szkoleniowe, co jest związane z rozszerzeniem oferty NFOŚiGW o wielopłaszczyznowe usługi szkoleniowe; obsługę beneficjentów w trakcie materializacji ryzyk związanych z zagrożeniem ciągłości działania (np. COVID-19, zdarzenia z zakresu zarządzania bezpieczeństwem);
- modernizacji strony internetowej, usprawniającej pozyskiwanie informacji beneficjentom bez konieczności bezpośredniego kontaktu z pracownikami NFOŚiGW oraz jeżeli zajdzie potrzeba bezpośredniego kontaktu rozbudowa profesjonalnej infolinii, a tym samym poprawy efektywności pracy pracowników i wizerunku instytucji.

VI. Misja i struktura celów strategicznych Narodowego Funduszu

Biorąc pod uwagę uwarunkowania oraz wymogi wynikające z ustawy Prawo ochrony środowiska oraz zapisy Wspólnej Strategii działania Narodowego Funduszu i wojewódzkich funduszy na lata 2021-2024 misję Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej określa się w następujący sposób:

Misją Narodowego Funduszu jest skuteczne i efektywne wspieranie działań na rzecz środowiska i transformacji w kierunku gospodarki niskoemisyjnej ze szczególnym uwzględnieniem działań służących absorpcji środków zagranicznych obsługiwanych przez Narodowy Fundusz.

Realizacja ww. misji będzie odbywała się przez realizację następujących celów strategicznych:

Rysunek 4. Schemat struktury celów strategicznych Narodowego Funduszu na lata 2021-2024

	<p>1.1. Sprawne i skuteczne realizowanie obowiązków Instytucji Wdrażającej i wszystkich funkcji zarządzania i kontroli nad funduszami zagranicznymi, tak aby wypełnione były wymagania prawa Unii Europejskiej i prawa krajowego</p>	<p>1.1.1. Współpraca z Instytucjami Pośredniczącymi i Instytucją Zarządzającą programami rozdysponowującymi środki zagraniczne w celu wyeliminowania barier ograniczających wykorzystanie tych środków</p> <hr/> <p>1.1.2. Wsparcie wnioskodawców i beneficjentów dofinansowania ze środków zagranicznych w procedowaniu wniosków i rozliczeń</p> <hr/> <p>1.1.3. Zwiększenie sprawności przebiegu procesów oceny i rozliczania wniosków oraz jakości funkcjonowania kontroli zarządczej w zakresie środków zagranicznych</p>
<p>CEL 1. Realizacja celów środowiskowych w sposób zapewniający pełne wykorzystanie środków zagranicznych w zakresie priorytetów obsługiwanych przez Narodowy Fundusz</p>	<p>1.2. Zapewnienie wkładu własnego dla beneficjentów środków zagranicznych</p>	<p>1.2.1. Dostosowywanie zasad dofinansowania, kryteriów wyboru przedsięwzięć oraz oferty programowej Narodowego Funduszu</p> <hr/> <p>1.2.2. Zapewnienie dostępności środków finansowych Narodowego Funduszu na możliwie wczesnym etapie wnioskowania o środki zagraniczne</p> <hr/> <p>1.2.3. Udostępnianie i promowanie oferty Narodowego Funduszu dotyczącej zapewnienia środków NFOŚiGW na współfinansowanie przedsięwzięć realizowanych z udziałem środków zagranicznych</p>
	<p>1.3. Tworzenie warunków do wdrażania finansowania ochrony środowiska i gospodarki wodnej ze środków zagranicznych</p>	<p>1.3.1. Identyfikowanie wnioskodawców i tworzenie zachęt do wnioskowania o środki zagraniczne obsługiwane przez Narodowy Fundusz</p> <hr/> <p>1.3.2. Współpraca z WFOŚiGW dotycząca tworzenia warunków do wdrażania finansowania ochrony środowiska i gospodarki wodnej</p> <hr/> <p>1.3.3. Wykorzystanie szans zwiększających wykorzystanie środków zagranicznych, wynikające z zaangażowania Narodowego Funduszu w inicjatywy, programy i działania realizowane przez krajowe i zagraniczne instytucje</p>

	<p>2.1. Zwrotne finansowanie ochrony środowiska i gospodarki wodnej</p>	<p>2.1.1. Rozwój zwrotnych instrumentów finansowania ochrony środowiska i gospodarki wodnej</p> <hr/> <p>2.2.2. Dostosowywanie pożyczkowych form dofinansowania ochrony środowiska do potrzeb i możliwości finansowych beneficjentów biorąc pod uwagę perspektywę prowadzenia racjonalnej gospodarki finansowej Narodowego Funduszu</p>
<p>CEL 2. Efektywne i skuteczne angażowanie zasobów Narodowego Funduszu dla realizacji celów i priorytetów środowiskowych.</p>	<p>2.2. Efektywne finansowanie ochrony środowiska i gospodarki wodnej</p>	<p>2.1. Uwzględnienie wyników zmodyfikowanego pomiaru i ewidencji efektywności środowiskowej w procesie oceny wniosków o dofinansowanie</p>
	<p>2.3. Wsparcie działań Ministra Klimatu w realizacji zadań i celów strategicznych</p>	

	<p>3.1. Cyfryzacja głównych procesów Narodowego Funduszu</p>	<p>3.1.1. Zoptymalizowane procesy</p> <p>3.1.2. Uruchomienie zintegrowanego systemu informatycznego</p>
<p>CEL 3. Rozwój organizacyjny skoncentrowany na utrzymaniu wiodącej roli Narodowego Funduszu w systemie finansowania ochrony środowiska i gospodarki wodnej</p>	<p>3.2. Współpraca z wojewódzkimi funduszami ochrony środowiska i gospodarki wodnej</p>	
	<p>3.3. Zapewnienie optymalnego poziomu zasobów zapewniających sprawne funkcjonowanie Narodowego Funduszu</p>	<p>3.3.1. Refundacja kosztów związanych z wdrażaniem projektów realizowanych z udziałem środków zagranicznych</p> <p>3.3.2. Informatyzacja procesów wsparcia zarządzania</p> <p>3.3.3. Wysokokwalifikowani pracownicy i efektywne środowisko pracy</p> <p>3.3.4. Właściwe zasoby lokalowe</p>
	<p>3.4. Zaprowadzenie ładu organizacyjnego i zwiększenie kontroli zarządczej w funkcjonowaniu NFOŚiGW</p>	

VII. Cele strategiczne Narodowego Funduszu

VII.1. Cel 1: Realizacja celów środowiskowych w sposób zapewniający pełne wykorzystanie środków zagranicznych w zakresie priorytetów obsługiwanych przez Narodowy Fundusz

Realizacja tego celu wynika głównie z art. 400q ust. 2 ustawy POŚ, w którym wskazano, że Narodowy Fundusz i wojewódzkie fundusze prowadzą gospodarkę finansową w sposób zapewniający pełne wykorzystanie środków pochodzących z Unii Europejskiej niepodlegających zwrotowi przeznaczonych na ochronę środowiska i gospodarkę wodną. Cel ten wpisuje się w zakres odpowiedzialności Narodowego Funduszu wynikający z zapisów porozumień w sprawie realizacji Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2014-2020 w zakresie I i II osi priorytetowej a także dotyczących pełnienia roli Krajowego Punktu Kontaktowego i instytucji współfinansującej projekty realizowane w ramach Programu LIFE.

Ponadto przygotowywane jest włączenie Narodowego Funduszu do obsługi środków z:

- Funduszu Modernizacyjnego i Funduszu Transformacji Energetyki;
- Funduszu (na rzecz) Sprawiedliwej Transformacji;
- Instrumentu na rzecz odbudowy i odporności skutkującego koniecznością opracowania Krajowego Planu Odbudowy, czyli tzw. *Recovery Plan*.

Podczas gdy Narodowy Fundusz posiada największe w Polsce doświadczenie w zakresie wdrażania wydatkowania środków wsparcia transformacji w kierunku niskoemisyjnej gospodarki, sprawne zaprogramowanie i przeprowadzenie wydatkowania ogromnych środków przewidzianych do uruchomienia w latach 2021-2024 z ww. źródeł będzie stanowiło wyzwanie organizacyjne dla Narodowego Funduszu wymagające jego wewnętrznego wzmocnienia, m.in. w wymiarze kadrowym i systemu IT dedykowanego składaniu jak i ocenie wniosków.

W Strategii zakłada się rozszerzenie tych działań również na środki, które nie pochodzą bezpośrednio z Unii Europejskiej, ale są związane z Polską obecnością w UE – środki Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego i Norweskiego Mechanizmu Finansowego.

Cel ten będzie osiągany w następujących obszarach koncentracji działań:

- 1.1. Sprawne i skuteczne realizowanie obowiązków Instytucji Wdrażającej i wszystkich funkcji zarządzania i kontroli nad funduszami zagranicznymi, tak aby wypełnione były wymagania prawa Unii Europejskiej i prawa krajowego;
- 1.2. Zapewnienie wkładu własnego dla beneficjentów środków zagranicznych;
- 1.3. Tworzenie warunków do wdrażania finansowania ochrony środowiska i gospodarki wodnej ze środków zagranicznych.

VII.1.1. Sprawne i skuteczne realizowanie obowiązków Instytucji Wdrażającej i wszystkich funkcji zarządzania i kontroli nad funduszami zagranicznymi, tak aby wypełnione były wymagania prawa Unii Europejskiej i prawa krajowego

Ten obszar działań ukierunkowany jest na **sprawne zarządzanie procesami naboru, rozliczania i raportowania dofinansowania ze środków zagranicznych** zgodnie ze standardami i wytycznymi dotyczącymi zarządzania tymi środkami.

Główne kierunki interwencji:

1.1. Sprawne i skuteczne realizowanie obowiązków Instytucji Wdrażającej i wszystkich funkcji zarządzania i kontroli nad funduszami zagranicznymi, tak aby wypełnione były wymagania prawa Unii Europejskiej i prawa krajowego

1.1.1 Współpraca z Instytucjami Pośredniczącymi i Instytucją Zarządzającą programami rozdysponowującymi środki zagraniczne w celu wyeliminowania barier ograniczających wykorzystanie tych środków

1.1.2. Wsparcie wnioskodawców i beneficjentów dofinansowania ze środków zagranicznych w procedowaniu wniosków i rozliczeń

1.1.3. Zwiększenie sprawności przebiegu procesów oceny i rozliczania wniosków oraz jakości funkcjonowania kontroli zarządczej w zakresie środków zagranicznych

1.1.1. Współpraca z instytucjami pośredniczącymi i Instytucją Zarządzającą programami rozdysponowującymi środki zagraniczne w celu wyeliminowania barier ograniczających wykorzystanie tych środków

Wykorzystanie środków zagranicznych w dużym zakresie uzależnione jest od przyjętych zasad postępowania i oceny określanych w dokumentach i procedurach regulujących procesy naboru i oceny wniosków. Działania w tym obszarze ukierunkowane są na uproszczenie procedur, systemów i schematów postępowania w zakresie oceny, przyznawania i raportowania dofinansowania ze środków zagranicznych i proponowanie na tej podstawie propozycji zmian do instytucji pośredniczących i Instytucji Zarządzającej środkami zagranicznymi, zarządzanie informacją zwrotną od wnioskodawców i beneficjentów dofinansowania w zakresie pojawiających się barier wykorzystania środków zagranicznych. Istotne jest także maksymalne skrócenie czasu od złożenia wniosku przez potencjalnego beneficjenta do otrzymania przez niego płatności na poczet realizowanego przedsięwzięcia. Podejmowane w tym zakresie działania mają zapobiec doświadczeniom z początków wdrażania PO IiŚ 2014-2020, gdzie możliwe było podpisanie pierwszych umów dopiero w 2016 r.

1.1.2. Wsparcie wnioskodawców i beneficjentów dofinansowania ze środków zagranicznych w procedowaniu wniosków i rozliczeń

Jednym z podstawowych oczekiwań wnioskodawców dofinansowania jest dostęp do praktycznej informacji dotyczącej możliwości otrzymania dofinansowania ze środków zagranicznych oraz wytycznych co do oczekiwanego postępowania w procedowaniu wniosków o dofinansowanie lub płatność. Działania w tym zakresie powinny się skupić na bieżącym aktualizowaniu i udostępnianiu informacji dotyczącej oferty dofinansowania ze środków zagranicznych za pośrednictwem odpowiednich kanałów informacyjnych (internet, prasa, Punkty Informacyjne Funduszy Europejskich, inne media), działalności edukacyjnej w zakresie wnioskowania o środki zagraniczne oraz zwiększenia

dostępności konsultantów i koordynatorów dofinansowania ze środków zagranicznych wspierających wnioskodawców w procedowaniu ich wniosków.

1.1.3. Zwiększenie sprawności przebiegu procesów oceny i rozliczania wniosków oraz jakości funkcjonowania kontroli zarządczej w zakresie środków zagranicznych

Radykalne przyspieszenie procesów oceny i rozliczania wniosków umożliwiające wykorzystanie dostępnych środków nie może się obyć bez zwiększania sprawności przebiegu procesów oceny i rozliczania wniosków przez m.in. zapewnienie zasobów organizacyjnych dla sprawnej obsługi wniosków o środki zagraniczne oraz wdrożenie mechanizmów motywacyjnych w organizacji. Działania w tym zakresie powinny zmierzać do zwiększonego wykorzystania kanałów cyfrowych, eliminując jednocześnie obrót papierowy dokumentów.

Istotnym celem w ramach tego kierunku interwencji będzie również zapewnienie i okresowa weryfikacja, w obszarze obsługi środków zagranicznych, przestrzegania przepisów prawa oraz procedur wewnętrznych; skuteczności i efektywności działania; wiarygodności sprawozdań; ochrony zasobów; przestrzegania i promowania zasad etycznego postępowania; efektywności i skuteczności przepływu informacji; zarządzania ryzykiem.

VII.1.2. Zapewnienie wkładu własnego dla beneficjentów środków zagranicznych

Celem podejmowanych działań w tym obszarze będzie udostępnienie zasobów środków finansowych Narodowego Funduszu, jako wkładu krajowego, dla tych podmiotów, które uzyskały dofinansowanie ze środków Unii Europejskiej (PO IiŚ; LIFE, inne fundusze), MF EOG i NMF na możliwie wczesnym etapie wdrażania projektów, po to, aby zapewnić sprawną, efektywną i skuteczną ich realizację. Takie ukierunkowanie działalności wynika z oczekiwań samych beneficjentów, ale również z koordynującej roli Narodowego Funduszu – umożliwi to wsparcie projektów m.in. w sytuacjach przejściowych zatorów płatniczych lub innych zagrożeń w realizacji projektów.

Główne kierunki interwencji:

1.2. Zapewnienie wkładu własnego dla beneficjentów środków zagranicznych

1.2.1. Dostosowywanie zasad dofinansowania, kryteriów wyboru przedsięwzięć oraz oferty programowej Narodowego Funduszu

1.2.2. Zapewnienie dostępności środków finansowych Narodowego Funduszu na możliwie wczesnym etapie wnioskowania o środki zagraniczne

1.2.3. Udostępnianie i promowanie oferty Narodowego Funduszu dotyczącej zapewnienia środków NFOŚiGW na współfinansowanie przedsięwzięć realizowanych z udziałem środków zagranicznych

1.2.1. Dostosowywanie zasad dofinansowania, kryteriów wyboru przedsięwzięć oraz oferty programowej Narodowego Funduszu

W ramach tego kierunku interwencji planowane jest podjęcie działań ukierunkowanych na zachęcenie beneficjentów środków zagranicznych do korzystania ze współfinansowania ze środków Narodowego Funduszu przez dostosowanie reguł udzielenia dofinansowania („Zasad udzielania dofinansowania ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej”; „Kryteriów wyboru przedsięwzięć finansowanych ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki

Wodnej”; programów priorytetowych). Zasadą powinno być, że beneficjent środków zagranicznych ma zapewnione współfinansowanie ze środków Narodowego Funduszu w formie zwrotnej.

1.2.2. Zapewnienie dostępności środków finansowych Narodowego Funduszu na możliwie wczesnym etapie wnioskowania o środki zagraniczne

Działania w tym zakresie ukierunkowane są z jednej strony na uniknięcie braku dostępności środków finansowych w ramach możliwych źródeł finansowania, a z drugiej strony na podjęcie działań zachęcających wnioskodawców do realizacji przedsięwzięć przez zapewnienie gotowości Narodowego Funduszu do ich wsparcia finansowego.

Chodzi tu o przeciwdziałanie sytuacji, w której określone przedsięwzięcie nie może być sprawnie dofinansowane ze środków Narodowego Funduszu ze względu na brak dostępności środków finansowych w ramach dedykowanego źródła finansowania, są natomiast środki w ramach innego źródła (zarządzanie „zobowiązaniami wieloletnimi”).

W związku z tym, że wykorzystywanie środków zagranicznych uwarunkowane jest skłonnością przyszłego beneficjenta do złożenia wniosku i realizacji przedsięwzięcia, konieczne jest też podjęcie działań zachęcających wnioskodawców do realizacji przedsięwzięć, zapewniających o gotowości Narodowego Funduszu do wsparcia finansowego, a także określających postępowanie gdy przedsięwzięcie nie uzyska dofinansowania ze środków zagranicznych.

W przypadku zarządzanych centralnie Programów Unii Europejskiej, w których wnioskodawcy z Polski konkurują z innymi podmiotami UE, (np.: Program LIFE), ze względu na dużą pracowitość i wymaganą wiedzę ekspercką w zakresie przygotowania wniosków, NFOŚiGW powinien udostępniać środki na przygotowanie składanych wniosków.

1.2.3. Udostępnianie i promowanie oferty Narodowego Funduszu dotyczącej zapewnienia środków NFOŚiGW na współfinansowanie przedsięwzięć realizowanych z udziałem środków zagranicznych

Wdrożenie przygotowanych rozwiązań proceduralnych nie może obyć się bez intensyfikacji działań edukacyjnych, informacyjnych i promocyjnych w tym zakresie m.in. przez szkolenia dla wnioskodawców środków zagranicznych w obszarze postępowania dla uzyskania współfinansowania ze środków Narodowego Funduszu, a także promowanie oferty współfinansowania ze środków Narodowego Funduszu dla potencjalnych wnioskodawców dofinansowania ze środków zagranicznych.

VII.1.3. Tworzenie warunków do wdrażania finansowania ochrony środowiska i gospodarki wodnej ze środków zagranicznych

Celem działania Narodowego Funduszu, zgodnie z art. 400b ust. 2a, jest również tworzenie warunków do wdrażania finansowania ochrony środowiska i gospodarki wodnej, w szczególności przez zapewnienie wsparcia działaniom służącym temu wdrażaniu oraz jego promocję, a także przez współpracę z innymi podmiotami, w tym z jednostkami samorządu terytorialnego, przedsiębiorcami oraz podmiotami mającymi siedzibę poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej.

Główne kierunki interwencji:

1.3. Tworzenie warunków do wdrażania finansowania ochrony środowiska i gospodarki wodnej ze środków zagranicznych

1.3.1. Identyfikowanie wnioskodawców i tworzenie zachęt do wnioskowania o środki zagraniczne obsługiwane przez Narodowy Fundusz

1.3.2. Współpraca z WFOŚiGW dotycząca tworzenia warunków do wdrażania finansowania ochrony środowiska i gospodarki wodnej

1.3.3. Wykorzystanie szans zwiększających wykorzystanie środków zagranicznych, wynikające z angażowania Narodowego Funduszu w inicjatywy, programy i działania realizowane przez krajowe i zagraniczne instytucje

1.3.1. Identyfikowanie wnioskodawców i tworzenie zachęt do wnioskowania o środki zagraniczne obsługiwane przez Narodowy Fundusz

Dzięki posiadaniu specjalistycznej wiedzy z zakresu wdrażania przedsięwzięć realizowanych z udziałem środków zagranicznych, obejmującej m.in. zakres i zasady ich funkcjonowania, Narodowy Fundusz jest w stanie identyfikować w sposób proaktywny potencjalnych wnioskodawców dofinansowania. Interwencja w tym zakresie pozwoli pozyskać beneficjentów dofinansowania przez wskazanie im możliwości i benefitów realizacji określonych rodzajów przedsięwzięć.

1.3.2. Współpraca z WFOŚiGW dotycząca tworzenia warunków do wdrażania finansowania ochrony środowiska i gospodarki wodnej

Biorąc po uwagę zapisy Wspólnej Strategii Narodowego Funduszu i wojewódzkich funduszy na lata 2021-2024, gdzie zaplanowano kontynuację działań Funduszy dla m.in. tworzenia warunków do wsparcia wdrażania przedsięwzięć realizowanych z udziałem środków zagranicznych na ochronę środowiska i gospodarkę wodną, istotne jest podejmowanie działań w tym zakresie. Sieć placówek, którymi dysponują wojewódzkie fundusze, może przyczynić się do łatwiejszego dostępu potencjalnych wnioskodawców i beneficjentów do środków zagranicznych. Ważne działania dotyczyć też będą weryfikacji możliwości rozszerzenia współpracy, biorąc pod uwagę kompetencje wojewódzkich funduszy oraz tworzenia list przedsięwzięć do finansowania ze środków NFOŚiGW i WFOŚiGW – identyfikowanie przedsięwzięć i zakresu ich wsparcia.

1.3.3. Wykorzystanie szans zwiększających wykorzystanie środków zagranicznych, wynikające z angażowania Narodowego Funduszu w inicjatywy, programy i działania realizowane przez krajowe i zagraniczne instytucje

Działania w tym zakresie ukierunkowane są na wykorzystanie kompetencji i zaangażowania Narodowego Funduszu w inicjatywy, programy i działania realizowane wspólnie z krajowymi i zagranicznymi instytucjami w celu wykorzystania środków zagranicznych. Chodzi tu m.in. o wykorzystanie potencjału wynikającego z pełnienia przez Narodowy Fundusz funkcji Krajowego Koordynatora Porozumienia Burmistrzów na rzecz Klimatu i Energii, a także aktywności międzynarodowej Narodowego Funduszu na polu kształtowania rozwiązań umożliwiających absorpcję środków finansowych z funduszy zagranicznych na etapie definiowania kierunków i zasad wsparcia zagranicznego.

Dodatkowo, Narodowy Fundusz pragnie realizować kompetencje ustawowe (art. 400a ust. 1 pkt 37a, 410d, 410e ustawy Prawo Ochrony Środowiska) oraz zobowiązania międzynarodowe (Ramowa konwencja Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu) rozszerzając dotychczasowe działania na rzecz ochrony środowiska w państwach bezpośrednio sąsiadujących z Polską o działania na rzecz transformacji w kierunku niskoemisyjnej gospodarki w państwach Europy Środkowo-Wschodniej, a także wykorzystać potencjał Narodowego Funduszu jako instytucji zarządzającej wydatkowaniem środków zewnętrznych, np. Komisji Europejskiej lub Zielonego Funduszu Klimatycznego ONZ, w państwach regionu stojących przed wyzwaniami ochrony środowiska i transformacji w kierunku niskoemisyjnej gospodarki.

VII.2. Cel 2: Efektywne i skuteczne angażowanie zasobów Narodowego Funduszu dla realizacji celów i priorytetów środowiskowych

Realizacja tego celu wynika z art. 44 ustawy o finansach publicznych (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 869, z późn. zm.), w którym wskazano, że wydatki publiczne powinny być dokonywane w sposób celowy i oszczędny, z zachowaniem zasad uzyskiwania najlepszych efektów z danych nakładów przy optymalnym doborze metod i środków służących osiągnięciu założonych celów, w sposób umożliwiający terminową realizację zadań, w wysokości i terminach wynikających z wcześniej zaciągniętych zobowiązań.

Cel ten będzie osiągany w następujących obszarach koncentracji działań:

- 2.1. Zwrotne finansowanie ochrony środowiska i gospodarki wodnej;
- 2.2. Efektywne finansowanie ochrony środowiska i gospodarki wodnej;
- 2.3. Wsparcie działań Ministra Klimatu w realizacji zadań i celów strategicznych.

VII.2.1. Zwrotne finansowanie ochrony środowiska i gospodarki wodnej

Celem podejmowanych działań w tym obszarze będzie **zwiększenie udziału finansowania zwrotnego** w strukturze finansowania ochrony środowiska i gospodarki wodnej ze środków własnych Narodowego Funduszu. Realizacja tego celu przesądza o perspektywach funkcjonowania Narodowego Funduszu, jego sile oddziaływania i możliwościach zapewnienia środków pod przyszłe finansowanie ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

Główne kierunki interwencji:

2.1. Zwrotne finansowanie ochrony środowiska i gospodarki wodnej

2.1.1. Rozwój zwrotnych instrumentów finansowania ochrony środowiska i gospodarki wodnej

2.1.2. Dostosowywanie pożyczkowych form dofinansowania ochrony środowiska do potrzeb i możliwości finansowych beneficjentów biorąc pod uwagę perspektywę prowadzenia racjonalnej gospodarki finansowej Narodowego Funduszu

2.1.1. *Rozwój zwrotnych instrumentów finansowania ochrony środowiska i gospodarki wodnej*

Działania w tym zakresie ukierunkowane są na dopracowanie rozwiązań organizacyjnych wspierających wdrożenie kapitałowego finansowania ochrony środowiska i mieszanych form finansowania ochrony środowiska.

2.1.2. *Dostosowywanie pożyczkowych form dofinansowania ochrony środowiska do potrzeb i możliwości finansowych beneficjentów biorąc pod uwagę perspektywę prowadzenia racjonalnej gospodarki finansowej Narodowego Funduszu*

Chodzi tutaj o wypracowanie takich rozwiązań, których efektem będzie zwiększenie finansowania pożyczkowego przez wypracowanie kompromisu między oczekiwaniami beneficjentów dofinansowania, a oczekiwaniem Narodowego Funduszu uzyskania istotnego efektu środowiskowego oraz wynagrodzenia za dostarczony kapitał umożliwiający realizację przedsięwzięć.

VII.2.2. Efektywne finansowanie ochrony środowiska i gospodarki wodnej

Efektywne finansowanie ochrony środowiska i gospodarki wodnej oznacza zapewnienie maksymalizacji efektu środowiskowego z dostępnych zasobów. Ważne w tym zakresie będzie zapewnienie stosowania metod pomiaru tego efektu stymulujących zwrotne finansowanie ochrony środowiska. Działania te ukierunkowane będą na uniknięcie pułapek dotacyjnego finansowania ochrony środowiska i finansowania za budżet.

Główne kierunki interwencji:

2.2. Efektywne finansowanie ochrony środowiska i gospodarki wodnej

2.2.1. Uwzględnienie wyników zmodyfikowanego pomiaru i ewidencji efektywności środowiskowej w procesie oceny wniosków o dofinansowanie

2.2.1 *Uwzględnienie wyników zmodyfikowanego pomiaru i ewidencji efektywności środowiskowej w procesie oceny wniosków o dofinansowanie*

Działania w tym zakresie ukierunkowane będą na dopracowanie rozwiązań umożliwiających kompleksową ocenę wniosków o dofinansowanie biorąc pod uwagę wyniki pomiaru i ewidencji efektywności środowiskowej oraz preferencji dla zwrotnego finansowania ochrony środowiska.

VII.2.3. Wsparcie działań Ministra Klimatu w realizacji zadań i celów strategicznych

Kolejnym obszarem koncentracji działań będzie wsparcie działań Ministra Klimatu w realizacji zadań i celów strategicznych. Realizacja finansowania ochrony środowiska weryfikowana będzie przy uwzględnieniu zgodności kierunkowej z dokumentami strategicznymi, przy uwzględnieniu priorytetu efektywnego jej finansowania.

VII.3. Cel 3: Rozwój organizacyjny skoncentrowany na utrzymaniu wiodącej roli Narodowego Funduszu w systemie finansowania ochrony środowiska

Realizacja celów w zakresie efektywnego finansowania ochrony środowiska, absorpcji środków zagranicznych musi być wsparta przez zwiększenie sprawności organizacyjnej, tj. zapewnienie odpowiednich systemów informatycznych, procedur, zasobów organizacyjnych i pracowników realizujących cele organizacji. Służą temu działania w poniższych obszarach ich koncentracji.

3.1. Cyfryzacja głównych procesów Narodowego Funduszu;

3.2. Współpraca z wojewódzkimi funduszami ochrony środowiska i gospodarki wodnej;

3.3. Zapewnienie optymalnego poziomu zasobów zapewniających sprawne funkcjonowanie Narodowego Funduszu;

3.4. Zaprowadzenie ładu organizacyjnego i zwiększenie kontroli zarządczej funkcjonowania NFOŚiGW.

VII.3.1. Cyfryzacja głównych procesów Narodowego Funduszu

Celem działań w tym obszarze jest wsparcie w zakresie obsługi wniosków o dofinansowanie i uchwał Zarządu, wsparcie w zakresie obsługi i rozliczania umów na dofinansowanie, obsługa działalności Biura NFOŚiGW i wsparcie w zakresie raportowania. Wszystkie obszary działań będą uwzględniać konieczność standaryzacji zakresu informacyjnego. Działania w obszarze wsparcia IT będą też uwzględniać, w miarę możliwości lub zasadności, istniejące i używane w NFOŚiGW narzędzia informatyczne.

Główne kierunki interwencji:

3.1. Cyfryzacja głównych procesów Narodowego Funduszu

3.1.1. Zoptymalizowane procesy

3.1.2. Uruchomienie zintegrowanego systemu informatycznego

3.1.1. Zoptymalizowane procesy

Punktem wyjścia do dalszej informatyzacji NFOŚiGW jest weryfikacja przebiegu głównych procesów Narodowego Funduszu biorąc pod uwagę ich sprawność, funkcjonalność i efektywność. Przegląd ten będzie prowadził do określenia specyfikacji technicznej i funkcjonalnej poszczególnych elementów zintegrowanej platformy informatycznej.

3.1.2. Uruchomienie zintegrowanego systemu informatycznego

Celem działań w tym zakresie jest, przede wszystkim, uruchomienie nowego systemu do obsługi i rozliczania umów ze środków własnych, w miejsce planowanych do wycofania z eksploatacji dotychczasowych systemów, wdrożenie systemu do kompleksowego zarządzania projektami realizowanymi ze środków norweskich oraz generator wniosków o płatność uwzględniający całościowe rozliczenia wdrażanych przedsięwzięć. Celem tych zmian jest umożliwienie sprawnego ewidencjonowania, rozliczania i raportowania przedsięwzięć realizowanych przy udziale Narodowego Funduszu.

VII.3.2. Współpraca z wojewódzkimi funduszami ochrony środowiska i gospodarki wodnej

W zakresie współpracy z wojewódzkimi funduszami ochrony środowiska i gospodarki wodnej podejmowane działania wynikać będą ze wskazań i kierunków określonych we Wspólnej Strategii Działania Narodowego Funduszu i wojewódzkich funduszy na lata 2021-2024. Nadal będą wspólnie realizowane programy o charakterze ogólnokrajowym.

VII.3.3. Zapewnienie optymalnego poziomu zasobów zapewniających sprawne funkcjonowanie Narodowego Funduszu

Zapewnienie zasobów organizacyjnych – ludzkich, finansowych, lokalowych, systemowych, sprzętowych (szczególnie w świetle wyzwań pracy zdalnej w pandemicznych realiach) i materialnych jest kolejnym obszarem, który będzie przedmiotem realizacji w ramach niniejszej Strategii.

Główne kierunki interwencji:

3.3. Zapewnienie optymalnego poziomu zasobów zapewniających sprawne funkcjonowanie Narodowego Funduszu

3.3.1. Refundacja kosztów związanych z wdrażaniem projektów realizowanych z udziałem środków zagranicznych

3.3.2. Informatyzacja procesów wsparcia zarządzania

3.3.3. Wysokokwalifikowani pracownicy i efektywne środowisko pracy

3.3.4. Właściwe zasoby lokalowe

3.3.1. Refundacja kosztów związanych z wdrażaniem projektów realizowanych z udziałem środków zagranicznych

Podjęmowane działania ukierunkowane będą na zapewnieniu wykorzystania dostępnych środków tzw. „pomocy technicznej” w kwotach wynikających z zaangażowania we wdrażanie programów z udziałem środków zagranicznych – zapewnienie procedur, mechanizmów kontrolnych i limitów w odpowiednich dokumentach planistycznych.

3.3.2. Informatyzacja procesów wsparcia zarządzania

Oprócz informatyzacji głównych procesów dotyczących finansowania ochrony środowiska nie mniej istotne będą prace związane z informatyzacją procesów wsparcia zarządzania. Podjęmowane działania będą dotyczyć m.in. wsparcia informatycznego dla: obiegu, kontroli i zatwierdzania dowodów księgowych potwierdzających zakupy towarów i usług; elektronicznej obsługi wyciągów bankowych; kwalifikowania kosztów Biura NFOŚiGW; opisu stanowisk pracy i określania kwalifikowalności stanowisk pracy. Prowadzone prace będą ukierunkowane również na wdrożenie rozwiązań informatycznych w zakresie obsługi kadrowo-szkoleniowej m.in. obsługi wniosków urlopowych, elektronicznej ewidencji czasu pracy.

3.3.3. Wysokokwalifikowani pracownicy i efektywne środowisko pracy

Podniesienie jakości obsługi beneficjentów i wnioskodawców dofinansowania przez przeszkolonych, kompetentnych pracowników zaopatrzonych w sprzęt umożliwiający pracę zdalną w pandemicznych realiach będzie głównym celem działań w ramach tego obszaru. Dodatkowo istotne będzie również podejmowanie działań integrujących pracowników wokół celów Narodowego Funduszu oraz zachęcających do identyfikowania i wdrażania rozwiązań innowacyjnych.

3.3.4. *Właściwe zasoby lokalowe*

Aktualnie Biuro Narodowego Funduszu zlokalizowane jest w trzech różnych budynkach, w tym dwie powierzchnie biurowe są wynajmowane. Utrudnia to sprawne działanie instytucji, w tym organizację spotkań wewnętrznych, spotkań z beneficjentami, prowadzenie szkoleń, ogólnie rzecz biorąc – komunikację. Konieczne jest, w okresie obowiązywania Strategii na lata 2021-2024, zapewnienie dla Narodowego Funduszu właściwego biura, w jednej dobrze skomunikowanej lokalizacji, spełniającego wymagania bezpiecznego miejsca pracy (COVID-19), bezpieczeństwa pożarowego itp. Koszty pozyskania właściwej, własnej powierzchni biurowej zostaną w znacznym stopniu zrekompensowane przez eliminację kosztów obecnego wynajmowania powierzchni biurowej, zmniejszenia kosztów remontów i eksploatacyjnych.

VII.3.4. Zaprowadzenie ładu organizacyjnego i zwiększenie kontroli zarządczej w funkcjonowaniu NFOŚiGW

Celem tego obszaru jest zaprowadzenie ładu organizacyjnego i zwiększenie kontroli zarządczej w funkcjonowaniu Narodowego Funduszu przez ustanowienie odpowiednich procedur i systemowych rozwiązań organizacyjnych zapewniających przestrzeganie przepisów prawa oraz procedur wewnętrznych; skuteczność i efektywność działania; wiarygodność sprawozdań; ochronę zasobów; przestrzeganie i promowanie zasad etycznego postępowania; efektywność i skuteczność przepływu informacji; zarządzanie ryzykiem. Wiązać się to może z podejmowaniem działań naprawczych w obszarach zidentyfikowanych niedoskonałości, wdrażaniem nowych schematów postępowania, modyfikacją przebiegu procesów oraz zakresów odpowiedzialności i uprawnień.

VIII. Kierunki finansowania ochrony środowiska i gospodarki wodnej ze środków i przy udziale Narodowego Funduszu

W zakresie kierunków finansowania ochrony środowiska i gospodarki wodnej Narodowy Fundusz, dysponując kwotą ok. **20** mld zł środków własnych w okresie obowiązywania niniejszej Strategii, będzie przyczyniał się do zaspokajania celów środowiskowych definiowanych w dokumentach strategicznych i programowych (m.in. Polityce Ekologicznej Państwa 2030, czy w Krajowym Planie na Rzecz Energii i Klimatu na lata 2021-2030), biorąc pod uwagę zapisy Wspólnej Strategii Narodowego Funduszu i wojewódzkich funduszy, gdzie wskazano **merytoryczne cele środowiskowe** takie jak:

1. Transformacja w kierunku niskoemisyjnej gospodarki;
2. Poprawa jakości powietrza;
3. Adaptacja do zmian klimatu;
4. Przejście na gospodarkę o obiegu zamkniętym, w tym gospodarowanie odpadami;
5. Poprawa gospodarki wodno-ściekowej;
6. Działania na rzecz ochrony przyrody.

W Strategii uwzględniono również działania w zakresie specyficznych dla Narodowego Funduszu obszarów takich jak m.in. geologia i górnictwo.

Celami horyzontalnymi realizowanymi w każdym z wymienionych wyżej tematycznych celów środowiskowych będą:

- poprawa stanu środowiska przez wsparcie realizacji zobowiązań środowiskowych;
- pełna absorpcja środków pochodzących z UE i innych środków zagranicznych;
- wspieranie sprawiedliwej transformacji w kierunku niskoemisyjnej gospodarki;
- łagodzenie skutków spowolnienia gospodarczego wywołanego epidemią COVID-19;
- wdrażanie innowacji z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej, poprawy efektywności energetycznej i wykorzystania energii z odnawialnych źródeł energii, gospodarki o obiegu zamkniętym (w tym ocen cyklu życia), wspieranie uzasadnionej ekonomicznie niskoemisyjności gospodarki i społeczeństwa oraz tworzenie warunków do powstawania zielonych miejsc pracy, rozwoju nowych technik i technologii służących między innymi racjonalnej gospodarce zasobami naturalnymi, zapobiegania powstawaniu lub ograniczenie emisji do środowiska;
- kształtowanie kompetencji ekologicznych;
- wspieranie wdrażania innowacyjnych technologii środowiskowych, w tym uwzględniających wykorzystanie sztucznej inteligencji (Artificial Intelligence – AI), technologii bezzałogowych oraz internetu rzeczy (Internet of Things – IoT), które posiadają niezwykle szerokie spektrum możliwości zastosowań w ochronie środowiska.

Wskazane cele merytoryczne są ze sobą powiązane i realizacja jednego z celów wpływa na wykonanie innych celów np. transformacja w kierunku niskoemisyjnej gospodarki, poprawa jakości powietrza i adaptacja do zmian klimatu. Natomiast realizacja celów horyzontalnych podniesie wartość efektów środowiskowych i społecznych uzyskiwanych w celach merytorycznych i będą one stanowiły istotny i nierozłączny element działań prośrodowiskowych i rozwojowych.

NFOŚiGW jako największa jednostka finansów publicznych wspierająca działania prośrodowiskowe jest domyślnie wpisana w realizację zobowiązań środowiskowych Polski oraz absorpcję środków pochodzących z źródeł zagranicznych. Wykorzystując między innymi środki własne NFOŚiGW wspiera podmioty we wnioskowaniu o środki zagraniczne (współfinansowanie na wkład własny beneficjentów, budowanie potencjału itp.). W przyszłości szczególnego znaczenia nabierze udział NFOŚiGW w

prowadzeniu działań na rzecz sprawiedliwej transformacji gospodarki, adaptacji do zmian klimatu i łagodzenia skutków spowolnienia gospodarczego wywołanego epidemią COVID-19. W tym celu NFOŚiGW planuje uruchomienie dodatkowych projektów i przeorganizowania działań Funduszu w celu uwzględnienia nie tylko uzyskiwanych efektów środowiskowych ale także powiązanych z nimi zmian społecznych. Działania te wpisują się szczególnie w zakres stopniowego odchodzenia od produkcji energii ze źródeł nieodnawialnych i wynikających z tego powodu zmian społecznych i gospodarczych.

Jednym z celów horyzontalnych jest także wsparcie dla innowacji w zakresie środowiska co może w przyszłości skutkować wychodzeniem Polski z pułapki średniego dochodu oraz tworzenie nowych innowacyjnych miejsc pracy. Wszystkie te działania będą służyły polepszeniu stanu środowiska i zmniejszeniu jego obciążenia działalności człowieka.

Od wielu lat celem NFOŚiGW jest także wsparcie edukacji ekologicznej i promowanie postaw środowiskowych. W obecnej sytuacji rozwoju społeczeństwa nabiera to szczególnego znaczenia, zwłaszcza w zakresie informowania i promocji rozwiązań i zachowań pro ekologicznych uwzględniając także działania stymulujące oszczędność końcowego wykorzystania energii. Zauważalny wpływ mediów społecznościowych na kształtowanie opinii publicznej wymaga zintensyfikowania działań także w zakresie promowania działalności ekologicznej i postaw prośrodowiskowych także tymi kanałami. Promocja ta powinna nie tylko odbywać się w kraju ale także na arenie międzynarodowej tak by pokazywać szczególne wysiłki podejmowane w tym zakresie przez Polskę i jej mieszkańców. Takie podejście umożliwi także zwielokrotnienie uzyskiwanych efektów ekologicznych np. przez zmianę zachowań i świadomego korzystania z zasobów środowiska.

Wskazane cele i powiązane z nimi priorytety i programy realizowane będą w szczególności przez wsparcie ze środków Narodowego Funduszu realizacji zadań i przedsięwzięć zgodnych z katalogiem obszarów finansowania ochrony środowiska wskazanym w ustawie POŚ. Natomiast w okresie 2021-2024 pojawiające się szanse dla NFOŚiGW w zakresie udziału w realizacji tzw. Planu Zielonych Inwestycji² powinny zaowocować zwiększeniem dostępnych środków i uzyskiwanych efektów. Pojawiająca się szansa rozwoju, jeżeli zostanie wykorzystana pozwoli na łagodzenie skutków społecznych i gospodarczych transformacji energetycznej i polepszenie komfortu życia obywateli.

Planowane jest zainwestowanie nowych środków w następujące zakresy i cele ogólne:

1. efektywność energetyczna (m.in. głęboka termomodernizacja szkół, szpitali, budynków oraz lokali komunalnych, głęboka, kompleksowa termomodernizacja w formule EPC, budowa nowych zeroenergetycznych budynków użyteczności publicznej);
2. ekologiczny transport (m.in. zakup ekologicznych autobusów, rowerów elektrycznych cargo, nowych pojazdów (w tym bezzałogowych) napędzanych energią elektryczną, wodorem lub gazem i infrastruktury ich ładowania/tankowania);
3. gospodarka o obiegu zamkniętym (m.in. wsparcie instalacji unieszkodliwiania odpadów. niebezpiecznych przez termiczne przekształcanie, recyklingu surowcowego, likwidacja bomb ekologicznych);
4. woda dla Polski (m.in. zapewnienie bezpieczeństwa zaopatrzenia w wodę na potrzeby komunalne);
5. wspólna energia (m.in. wsparcie zakupu i montażu instalacji PV dla wspólnot i spółdzielni mieszkaniowych, wraz z magazynami energii, wsparcie inwestycji w zakresie zbiorowej energetyki prosumenckiej, wsparcie inwestycji w budowę, rozbudowę lub modernizację małych elektrowni wodnych (MEW), opracowanie optymalnego kosztowo modelu lokalnego miksu energetycznego, czyli struktury zaopatrzenia w ciepło i energię elektryczną przekładającej się na listę niezbędnych

---

² Plan Zielonych Inwestycji będzie zawierał pomoc z projektowanych instrumentów, takich jak: Fundusz Modernizacyjny, Fundusz Transformacji Energetyki, Fundusz Sprawiedliwej Transformacji oraz Wspierania elektromobilności (dawny Fundusz Niskoemisyjnego Transportu) oraz środki własne NFOŚiGW.

inwestycji, pozwalającego zlikwidować źródła niskiej emisji w gminach o najniższej jakości powietrza w Polsce, wsparcie kompleksowych działań na rzecz walki z niską emisją w państwach spoza Aneksu I Załącznika I do Ramowej konwencji NZ w sprawie zmian klimatu przez finansowanie doradztwa w zakresie planów działań na rzecz transformacji w kierunku niskoemisyjności, systemów wsparcia efektywności energetycznej/walki z niską emisją).

Ponadto planowane jest wykorzystywanie do realizacji wyżej wymienionych celów środków pochodzących z PO IiŚ 2021-2027, MF EOG i NMF, LIFE+ oraz innych jakie będą możliwe do pozyskania.

Poniżej scharakteryzowano główne obszary działalności w ramach poszczególnych celów ułożone w hierarchii istotności interwencji.

VIII.1. Transformacja energetyczna gospodarki

Nadrzędnym celem merytorycznym w okresie programowania będzie wspieranie wdrożenia gospodarki niskoemisyjnej, polegającej na ograniczeniu wykorzystania surowców kopalnych, zwiększeniu wykorzystania odnawialnych źródeł pozyskiwania energii i ciepła, efektywności energetycznej oraz wykorzystania paliw alternatywnych. W konsekwencji będzie to miało pozytywne przełożenie na ograniczenie ilości emisji szkodliwych substancji do środowiska, jak również poprawę jakości powietrza.

Narodowy Fundusz będzie aktywnie włączał się w realizację celów określonych w „Krajowym Planie na rzecz Energii i Klimatu na lata 2021-2030” tj:

1. Ograniczenie emisji CO₂ w sektorach non-ETS o 7% do 2030 r. (w stosunku do 2005 r.);
2. Udział energii pozyskiwanej ze źródeł odnawialnych w finalnym zużyciu energii brutto w 2030 r. ma wynieść 21-23%;
3. Udział energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych w transporcie w 2030 roku ma wynieść 14%;
4. Roczny wzrost udziału odnawialnych źródeł energii w ciepłownictwie i chłodnictwie ma wynosić 1,1 pkt. procentowego średniorocznie;
5. Wzrost efektywności energetycznej o 23% do 2030 r. (w stosunku do prognoz zużycia energii pierwotnej z 2007 r.).

Ponadto cele dla Narodowego Funduszu określa projekt Polityki energetycznej Polski do 2040 r., w szczególności:

1. dążenie do zwiększenia udziału OZE w produkcji energii elektrycznej na poziomie co najmniej 32% w 2030 roku;
2. rozwój niskoemisyjnych źródeł ciepła systemowego i indywidualnego (m.in. gazowych i OZE);
3. wycofanie węgla z ciepłownictwa indywidualnego do 2040 roku;
4. rozwój niskoemisyjnego transportu, w tym dążenie do zeroemisyjnej komunikacji miejskiej w miastach powyżej 100 tys. mieszkańców od 2030 roku;
5. rozwój infrastruktury gazowej dostosowanej do przesyłu 10% gazów zdekarbonizowanych.

W tym obszarze działania Funduszu zostaną skupione na realizacji m.in. takich kierunków jak: poprawa efektywności energetycznej, rozwój odnawialnych źródeł energii oraz rozwój transportu nisko i zero emisyjnego. Działania te będą podejmowane w celu transformacji i modernizacji sektora energetycznego oraz ciepłowniczego. Co do charakteru przedsięwzięć wspieranych w okresie 2021-2024 to w miarę możliwości finansowych planowane jest między innymi: modernizacja źródeł ciepła, ucieplenie elektrowni, rozwój efektywnych systemów ciepłowniczych, zwiększenie wykorzystania OZE, w tym energii pochodzącej z wiatru, energii słonecznej, źródeł geotermalnych oraz rozwój źródeł kogeneracyjnych, zwiększenie wykorzystania odpadów na cele energetyczne zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami, popularyzacja magazynów energii i inteligentnych sieci energetycznych. Będą realizowane także przedsięwzięcia pośrednio wpływające na realizację

zaproponowanego celu jak tworzenie dokumentów planistycznych, analiz oraz opracowań naukowo-badawczych.

Skutkiem transformacji będą zmiany zwłaszcza w regionach wydobycia i wykorzystania paliw kopalnych, dlatego też działania Funduszu będą wspierać sprawiedliwą transformację i koncentrować się w szczególności na tych regionach, w których transformacja będzie największym wyzwaniem. Ważne jest aby powstawały przy okazji nowe miejsca pracy oraz aby pracownicy nabywali nowe kwalifikacje zawodowe.

Prowadzone będą także działania stymulujące oszczędność końcowego wykorzystania energii oraz zachowania prooszczędnościowe. Takie działania są konieczne, gdyż wpływają na realizację następnego celu merytorycznego jakim jest „Poprawa jakości powietrza”. Polepszenie jakości powietrza jest nierozdzielnie związane z obecnością efektywnych (lub niskoemisyjnych) systemów ciepłowniczych, rozwojem elektromobilności, niskoemisyjnego transportu zbiorowego oraz wykorzystania indywidualnych, niskoemisyjnych źródeł ciepła, w tym OZE, oraz poprawą efektywności energetycznej.

Planowane jest kontynuowanie działań podjętych w tym celu w latach poprzednich m.in. przez realizację programów wspierających efektywne gospodarowanie energią w przedsiębiorstwach, produkcję energii ze źródeł odnawialnych (fotowoltaika, geotermia, biogaz i inne), termomodernizację budynków, budownictwo energooszczędne, energooszczędne oświetlenie zewnętrzne, elektromobilność oraz tworzenie nowych programów wraz ze zmianami i włączaniem Narodowego Funduszu w realizację nowych celów i wdrażania nowych instrumentów finansowych (np. kontrakt na efekt energetyczny EPC³). W tym celu będą także realizowane projekty związane z rozwojem nisko i bezemisyjnego transportu z nowego zobowiązania wieloletniego, jakie powstanie przez likwidację Funduszu Niskoemisyjnego Transportu i wdrażaniu celów tego funduszu przez NFOŚiGW.

NFOŚiGW przewiduje możliwość aktywnego wsparcia projektów polegających na produkcji wodoru z odnawialnych źródeł energii, jego transportowania oraz magazynowania, a także finansowania projektów ukierunkowanych na wykorzystanie wodoru w transporcie drogowym, kolejowym lub morskim.

W latach 2021-2024 planowane jest zawarcie umów skutkujące osiągnięciem m.in. wymienionych poniżej efektów środowiskowych. Dane przedstawiają wyłącznie efekty do realizacji ze środków własnych NFOŚiGW w ramach istniejących obecnie programów. Zakłada się, że w przyszłości na skutek zapisów realizacji Strategii, pojawiania się nowych przychodów, włączenia NF w realizację PO IiŚ 2021-2027, MF EOG i NMF oraz nowo projektowanych instrumentów jak Plan Zielonych Inwestycji wartości efektów będą znacznie rosnąć. Wykazane poniżej wartości efektów są ściśle powiązane z ograniczaniem emisji zanieczyszczeń i bezpośrednio wpływają na jakość powietrza.

1. Zwiększenie produkcji energii cieplnej i elektrycznej: 710 tys. MWh/rok w latach 2017-2020: 953 tys. MWh/rok)
2. Zmniejszenie zapotrzebowania na energię cieplną i elektryczną: 3 518 tys. MWh/rok (w latach 2017-2020: 1 606 tys. MWh/rok)

VIII.2. Poprawa jakości powietrza

Przekraczanie norm stężenia szkodliwych gazów i pyłów w powietrzu (zwłaszcza w sezonie grzewczym) spowodowało, że jednym z celów priorytetowych Polski i NFOŚiGW stała się walka o poprawę jakości

---

³ EPC (Energy Performance Contracting) to umowy pomiędzy beneficjentem a dostawcą środków poprawy efektywności energetycznej (ESCO). Gwarantują one, że inwestycja spłaca się wg określonego w umowie harmonogramu zależnego od osiągniętego poziomu poprawy efektywności energetycznej, który jest gwarantowany przez ESCO. Pełną definicję umowy EPC zawiera art. 3 dyrektywy 2006/32/WE w sprawie efektywności końcowego wykorzystania energii i usług energetycznych.

powietrza. Znalazło to odzwierciedlenie w Polityce Ekologicznej Państwa 2030 w postaci następujących celów do osiągnięcia w perspektywie 2030 r.:

1. Osiągnięcie poziomów dopuszczalnych i docelowych substancji i pyłów określonych w dyrektywie 2008/50/WE⁴ i 2004/107/WE⁵, oraz utrzymanie ich na tych obszarach, na których są dotrzymywane, a w przypadku pyłu PM_{2,5} także pułapu stężenia ekspozycji oraz Krajowego Celu Redukcji Narażenia;
2. Osiągnięcie w perspektywie do roku 2030 stężeń substancji w powietrzu na poziomach wskazanych przez WHO oraz nowych wymagań wynikających z regulacji prawnych projektowanych przepisami prawa unijnego poprzez całkowitą redukcję liczby stref z przekroczeniami poziomu dopuszczalnego pyłu PM₁₀, zwiększenie do 30 liczby aglomeracji i miast powyżej 100 tys. mieszkańców, w których wartość wskaźnika średniego narażenia nie przekracza pułapu stężenia ekspozycji na pył PM_{2,5} na poziomie 20 µg/m³ w porównaniu do poziomu bazowego, który obejmuje 11 miast, zmniejszenie udziału obszarów zdegradowanych w ogólnej powierzchni kraju.

Ponadto cele do realizacji w dokumentach programowych (dyrektywa NEC)⁶ nakładają na Polskę zobowiązania do redukcji zanieczyszczeń w dwóch okresach (które obejmują lata od 2020 roku do roku 2029 i od 2030 roku (względem referencyjnego 2005 r.) i wynoszą odpowiednio:

- 59% i 70% dla SO₂;
- 30% i 39% dla NO_x;
- 25% i 26% dla NMLZO;
- 1% i 17% dla NH₃;
- 16% i 58% dla PM_{2,5}.

Zgodnie z przepisami dyrektywy NEC każde państwo członkowskie powinno przyjąć i wdrożyć krajowy program ograniczania zanieczyszczenia powietrza (KPOZP), który ma zapewnić wykonywanie przez państwa ich zobowiązań w zakresie redukcji emisji ww. substancji, a także skutecznie przyczynić się do realizacji celów dotyczących jakości powietrza. KPOZP, w którym zostały wskazane stosowne działania i środki mające zapewnić osiągnięcie określonych ww. dyrektywą celów, został przyjęty Uchwałą Rady Ministrów nr 34 z dnia 29 kwietnia 2019 r.

Cele w zakresie długoterminowej renowacji krajowych zasobów budynków mieszkalnych zostały określone w Narodowym Programie Mieszkaniowym:

1. Udział ocieplonych budynków mieszkalnych w całości zasobów mieszkaniowych wyniesie 70% w 2030 r. (w porównaniu z 58,8% w 2015 r.);
2. Zmniejszenie liczby osób zamieszkujących w warunkach substandardowych ze względu na przeludnienie, zły stan techniczny lub brak instalacji technicznych do liczby 3.300 tys. w 2030 r. (z poziomu 5.360 tys. w 2011 r.).

Pokrycie potrzeb ciepłych według Krajowego Planu na rzecz Energii i Klimatu na lata 2021-2030 powinno odbywać się, przede wszystkim, przez wykorzystanie ciepła sieciowego. Zapewnia to wysoką efektywność wykorzystania surowca, poprawia komfort życia społeczeństwa i ogranicza problem niskiej emisji. Jeśli przyłączenie do sieci ciepłowniczej nie jest możliwe, należy dążyć do wykorzystania źródeł indywidualnych o możliwie najniższej emisyjności. W 2015 r. do sieci ciepłowniczej na obszarach

---

⁴ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/50/WE z dnia 21 maja 2008 r. w sprawie jakości powietrza i czystszej powietrza dla Europy

⁵ Dyrektywa 2004/107/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 grudnia 2004 r. w sprawie arsenu, kadmu, rtęci, niklu i wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych w otaczającym powietrzu

⁶ Dyrektywa 2016/2284 z dnia 14 grudnia 2016 r. w sprawie redukcji krajowych emisji niektórych rodzajów zanieczyszczeń atmosferycznych, zmiana dyrektywy 2003/35/WE oraz uchylenie dyrektywy 2001/81/WE (dyrektywa NEC)

miejskich przyłączonych było 61% gospodarstw domowych – celem jest sukcesywne zwiększanie tego wskaźnika. Jako cel w Krajowym Planie na rzecz Energii i Klimatu przyjęto osiągnięcie w 2030 r. poziomie 70% gospodarstw domowych przyłączonych do sieci ciepłowniczej w gminach miejskich. Jako cel na 2040 r. wyznaczono, aby potrzeby ciepłone wszystkich gospodarstw domowych były pokrywane przez ciepło sieciowe oraz przez niskoemisyjne źródła ciepła.

Biorąc pod uwagę powyższe cele Narodowy Fundusz wspiera i będzie wspierał wszelkie działania związane z ograniczeniem emisji zanieczyszczeń do powietrza (szczególnie niskiej emisji) oraz wzrostu efektywności energetycznej budynków. Będzie to osiągnięte przez wsparcie finansowe wymiany źródeł ciepła na niskoemisyjne, podłączanie budynków do sieci ciepłowniczej, modernizację energetyczną budynków (publicznych, jednorodzinnych i wielorodzinnych) oraz wspieranie produkcji energii ze źródeł odnawialnych (zwłaszcza mikroinstalacji).

NFOŚiGW już od wielu lat działa na rzecz tego celu, jednakże w ostatnich latach nastąpiło znaczne zintensyfikowanie prac w tym zakresie oraz przebudowa działania nie tylko Narodowego Funduszu ale i funduszy wojewódzkich. Problem z jakością powietrza w obecnym czasie dotyczy głównie tzw. niskiej emisji. Źródłami zanieczyszczeń są obecnie głównie nie spełniające żadnych norm emisji źródła ciepła znajdujące się w domach jednorodzinnych. Dlatego też będzie kontynuowana realizacja flagowego programu wdrażanego przez NFOŚiGW i WFOŚiGW „Czyste Powietrze” a jego realizacja planowana jest w perspektywie nie tylko tej ale i następnej Strategii.

Drugim realizowanym obecnie szandarowym programem, jest cieszący się ogromną popularności program „Mój Prąd” mający na celu dofinansowanie zakupu i instalacji paneli fotowoltaicznych przez prosumentów. W zamierzeniu produkcja energii elektrycznej z ww. źródeł powinna być wykorzystywana nie tylko na potrzeby budynków ale także pojazdów zasilanych energią elektryczną i w tym celu NFOŚiGW zamierza wspierać zakup i montaż ładowarek do takich pojazdów. To także element walki z niską emisją.

Planowane jest kontynuowanie działań podjętych w tym celu w latach poprzednich m.in. przez realizację programów takich jak: „Czyste Powietrze” oraz programy związane ze wzrostem efektywności energetycznej (termomodernizacje i budowę budynków energooszczędnych), rozwojem bezemisyjnego transportu oraz produkcją energii ze źródeł odnawialnych.

W latach 2021-2024 planowane jest zawarcie umów skutkujące osiągnięciem m.in. wymienionych poniżej efektów środowiskowych. Dane przedstawiają wyłącznie efekty do realizacji ze środków własnych NFOŚiGW w ramach istniejących obecnie programów. Zakłada się, że w przyszłości na skutek zapisów realizacji Strategii, pojawiania się nowych przychodów, włączenia NF w realizację PO IiŚ 2021-2027, MF EOG i NMF oraz nowo projektowanych instrumentów jak Plan Zielonych Inwestycji wartości efektów będą znacznie rosły. Efekty wykazane poniżej są ściśle powiązane z efektami realizacji celu transformacji energetycznej gospodarki.

1. Ilość ograniczonej lub unikniętej emisji dwutlenku węgla: 2.473 tys. Mg/rok (w latach 2017-2020: 1.648 tys. Mg/rok);
2. Zmniejszenie emisji pyłu: 18,3 tys. Mg/rok (w latach 2017-2020: 2,1 tys. Mg/rok).

VIII.3. Adaptacja do zmian klimatu

Mimo trwającej walki ze zmianami klimatu, klimat się zmienia i konieczne jest przystosowanie się do już zaistniałych zmian i w tym procesie NFOŚiGW także aktywnie uczestniczy. Polityka Ekologiczna Państwa 2030 stawia w tym zakresie między innymi następujące cele:

1. Zwiększenie do 60% odsetka mieszkańców polskich miast objętych miejskimi planami adaptacji (w porównaniu do wartości bazowej z 2015 r. wynoszącej 0%);

2. Zwiększenie pojemności obiektów małej retencji wodnej do poziomu ok. 844. 836⁷ dam³ (względem poziomu bazowego w 2016 r. wynoszącego 826.034,2 dam³);
3. Zwiększenie powierzchni parków, zieleńców i terenów zieleni osiedlowej w miastach powyżej 49.954,8 ha⁸, przy jednoczesnym zwiększeniu średniego udziału tej powierzchni w miastach w każdym województwie powyżej 2,3%.

Ponadto cele krajowe w tym zakresie związane są z zapobieganiem skutkom katastrof naturalnych (powódzie, susze, pożary, wichury), racjonalną i zasobooszczędną gospodarką wodną, w tym na potrzeby komunalne z wykorzystaniem innowacyjnych procesów korzystania z wody, dążeniem do zwiększenia magazynowania wody z 6,5% do 15% oraz poprawą środowiska miejskiego poprzez inwestycje w zielono-niebieską infrastrukturę.

Zakres realizowanych i planowanych działań w tym obszarze przez NFOŚiGW obejmuje dążenie do zwiększenia magazynowania wody, rozbudowę systemu monitoringu, wsparcie służb ratowniczych, wspieranie inwestycji w niebieską i zieloną infrastrukturę oraz kontynuacją prac nad Miejskimi Planami Adaptacji do zmian klimatu. NFOŚiGW zamierza dofinansowywać w dalszym zakresie rozwój instalacji minimalizujących wpływ zmian klimatu na mieszkańców Polski i łagodzenie skutków tych zmian. Przykładami takiego postępowania jest dofinansowanie niebieskiej i zielonej infrastruktury czyli połączenie celów i zadań związanych z gospodarowaniem wodami oraz różnymi formami zieleni.

Przykładem nowego programu, którego celem jest nie tylko zagospodarowanie części wód, ale i zwiększenie świadomości Polaków co do znaczenia wód opadowych i małej retencji jest wdrażany od 2020 r. program „Moja Woda”, polegający na dofinansowaniu małych projektów związanych z zatrzymaniem spływu i wykorzystaniem wód opadowych. Program ten jest uzupełnieniem innych działań w tym zakresie np. rozwoju małej retencji w lasach.

W zakresie ochrony przeciwpożarowej wspólnie z WFOŚiGW wdrażane jest wsparcie dla jednostek straży pożarnej w postaci finansowania i współfinansowania zakupu pojazdów, urządzeń oraz sprzętu na potrzeby budowania potencjału jednostek Państwowej Straży Pożarnej oraz Ochotniczej Straży Pożarnej.

Kolejnym istotnym obszarem realizowanym przez NFOŚiGW jest wzmocnienie systemu zarządzania środowiskiem oraz stały monitoring środowiska i system ostrzegania przed niekorzystnymi zjawiskami pogodowymi. Działania doraźne koncentrują się głównie na usuwaniu skutków zagrożeń naturalnych. Działania Narodowego Funduszu i wojewódzkich funduszy, w zakresie adaptacji do zmian klimatu, powinny być także spójne z działaniami państw graniczących z terytorium Polski, aby wspólnie wypracowywać najlepsze rozwiązania przeciwdziałania zagrożeniom naturalnym.

Planowane jest kontynuowanie działań podjętych w tym celu w latach poprzednich m.in. przez realizację programów takich jak: Adaptacja do zmian klimatu oraz ograniczenie skutków zagrożeń środowiska oraz Wspieranie działalności monitoringu środowiska.

W latach 2021-2024 planowane jest zawarcie umów skutkujące osiągnięciem m.in. wymienionych poniżej efektów środowiskowych. Dane przedstawiają wyłącznie efekty do realizacji ze środków własnych NFOŚiGW w ramach istniejących obecnie programów. Zakłada się, że w przyszłości na skutek zapisów realizacji Strategii, pojawiania się nowych przychodów, włączenia NF w realizację PO IiŚ 2021-2027, MF EOG i NMF oraz nowo projektowanych instrumentów jak Plan Zielonych Inwestycji wartości efektów będą rosły.

---

⁷ Według GUS pojemność ogółem obiektów małej retencji na koniec 2018 roku wyniosła 846 693,5 dam³, by w 2019 roku spaść do 839 607,7 dam³

⁸ Powierzchnia parków, zieleńców i terenów zieleni osiedlowej według GUS w 2017 roku wyniosła 49.954,8 ha. W PEP 2030 zakłada się zahamowanie spadku powierzchni takich terenów, a w perspektywie 2030 wzrost.

1. Nowe lub zmodernizowane stanowiska pomiarowe i inne narzędzia w zakresie monitoringu: 300 szt. (w latach 2017-2020: 285 szt.);
2. Liczba osób objętych ochroną przed zagrożeniami: 636 tys. osób (w latach 2017-2020: 112 tys. osób);
3. Ilość zagospodarowanej wody opadowej (program „Moja Woda”): 360 tys. m³ (w latach 2017-2020: 640 tys. m³/rok).

VIII.4. Przejście na gospodarkę o obiegu zamkniętym, w tym gospodarowanie odpadami

W perspektywie najbliższych lat zakłada się stopniowe odchodzenie od linearnego modelu gospodarki na rzecz wdrożenia gospodarki o obiegu zamkniętym. GOZ oznacza, przede wszystkim, dbałość o to, aby materiały oraz surowce funkcjonowały w gospodarce jak najdłużej, w tym obejmowały wdrożenie pełnego odzysku odpadów na poziomie lokalnym.

Finansowanie przedsięwzięć w obszarze gospodarki o obiegu zamkniętym przez fundusze ochrony środowiska będzie priorytetem m.in. NFOŚiGW. Obejmie ono zarówno ograniczenie negatywnego oddziaływania na środowisko wytwarzanych produktów zmierzające do racjonalnego wykorzystania zasobów, jak również zminimalizowanie ilości wytwarzanych odpadów.

Bardzo istotnym obszarem i szansą dla funduszy ekologicznych jest podjęcie współpracy przy możliwym przyjmowaniu i dystrybucji opłat wnoszonych przez wprowadzających opakowania lub produkty w ramach rozszerzonej odpowiedzialności producenta. Obecnie trwają wstępne prace nad implementacją regulacji unijnych dotyczących ROP. Nowe rozwiązania urealnią finansową odpowiedzialność producentów za gospodarowanie odpadami pochodzącymi z wprowadzanych przez nich na rynek opakowań lub produktów. NFOŚiGW łącznie z WFOŚiGW dysponują wystarczającymi kompetencjami i potencjałem dla podjęcia się obsługi przepływów finansowych w tym obszarze, a nowy model, który od samego początku, wymaga szerszego spojrzenia na sposób powstawania odpadów jest szansą także dla Polski na rozwój i zminimalizowanie ilości powstających i składowanych odpadów.

Kontynuowana będzie działalność w zakresie gospodarki odpadami w tym wspieranie działań służących zapobieganiu powstawaniu odpadów, odzyskiwaniu surowców i ponownemu wykorzystaniu odpadów, bezpiecznemu dla środowiska ich unieszkodliwianiu. Celem działań w tym zakresie jest wdrażanie hierarchii sposobów postępowania z odpadami, czyli w pierwszej kolejności zapobieganie powstawaniu odpadów, a następnie kolejno przygotowanie do ponownego użycia, recykling, inne metody odzysku, unieszkodliwianie, przy czym najmniej pożądanym sposobem ich zagospodarowania jest składowanie.

Formy dofinansowania realizowane przez NFOŚiGW w zakresie szeroko rozumianej gospodarki odpadami koncentrować będą się przede wszystkim na recyklingu odpadów, zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami, a więc będą obejmować – tak jak zostało to wskazane powyżej - działania na rzecz gospodarki o obiegu zamkniętym.

Niezbędne jest jednak również finansowanie komponentu termicznego w krajowej gospodarce odpadami. Zgodnie z danymi Głównego Inspektora Ochrony Środowiska, około 1,5 mln Mg porzuconych odpadów wymaga pilnego zagospodarowania w instalacjach termicznego przekształcania odpadów niebezpiecznych, brakuje również mocy przerobowych dla około 3 mln Mg/a odpadów komunalnych lub wytworzonych z odpadów komunalnych, które – w przypadku braku podaży takich mocy w instalacjach termicznego przekształcania odpadów komunalnych – pozostaną niezagospodarowane lub porzucone, a skutkiem ubocznym takiej sytuacji są nadmierne obciążenia mieszkańców opłatami.

Ważnym celem zawartym w Polityce Ekologicznej Państwa 2030 jest także zmniejszenie udziału obszarów zdegradowanych w ogólnej powierzchni kraju, w realizację którego NFOŚiGW jest aktywnie

włączony. Wskazana Polityka stawia przed Polską również cele do osiągnięcia w postaci poziomu przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych 60% wagowo oraz zmniejszenie udziału obszarów zdegradowanych w ogólnej powierzchni kraju.

Z perspektywy ogólnokrajowej ważne jest także możliwość odzysku i wykorzystania odzyskiwanej wody. Jest to jeden z celów przejścia na gospodarkę o obiegu zamkniętym, który także będzie wpływał na inne cele realizowane przez NFOŚiGW, w tym adaptację do zmian klimatu.

NFOŚiGW będzie nadal aktywnie działał w zakresie rekultywacji gruntów na terenach zdegradowanych działalnością wydobywczą, eliminowania zagrożeń wynikających z zakresu budowy i użytkowania obiektów budowlanych i wyrobisk górniczych czy monitoringu stanu środowiska i przeciwdziałania poważnym awariom w górnictwie. Ponadto planowane jest nadal wsparcie działań w zakresie rozpoznania budowy geologicznej na rzecz kraju oraz wsparcie racjonalnej gospodarki zasobami złóż kopalin i wód podziemnych, przez wdrażanie długoterminowych polityk państwa i kierunków badań w zakresie geologii, implementację stosownych dyrektyw oraz realizację zadań ustawowych i innych, niezbędnych do poszerzenia bazy geologicznej, w zakresie badawczo-rozpoznawczym i dokumentacyjnym, realizowanych przez państwową służbę geologiczną. Ważny obszar działalności dotyczył też będzie badań środowiskowych związanych z poszukiwaniem i rozpoznawaniem złóż wód termalnych.

Planowane jest kontynuowanie działań podjętych w tym celu w latach poprzednich m.in. przez realizację programów wspierających gospodarowanie odpadami w sposób racjonalny, ochronę powierzchni ziemi, poznanie budowy geologicznej na rzecz kraju, zmniejszenie uciążliwości wynikających z wydobywania kopalin, usuwanie porzuconych odpadów oraz wdrażanie gospodarki o obiegu zamkniętym oraz tworzenie nowych programów wraz z zmianami i włączaniem Narodowego Funduszu w realizację nowych celów i wdrażania nowych instrumentów finansowych (rozszerzona odpowiedzialność producenta, eliminacja odpadów niebezpiecznych, wykorzystanie potencjału energetycznego resztkowych odpadów komunalnych, gospodarowanie odpadami niebezpiecznymi, w tym medycznymi, udostępnianie podziemnych zasobów wód podziemnych, w deficytowych obszarach RP).

Dotychczasowe krajowe doświadczenia wskazują na potrzebę podjęcia działań zmierzających do ograniczenia zajmowania terenów niezdegradowanych (tzw. greenfields). Cel ten może zostać osiągnięty poprzez prowadzenie remediacji, rekultywacji i właściwego postępowania z nagromadzonymi odpadami, które umożliwią przywracanie terenów zdegradowanych przez działalność przemysłową (tzw. brownfields) do obrotu gospodarczego. Przywrócenie do obrotu gospodarczego terenów zdegradowanych przyczyni się do zmniejszenia negatywnego oddziaływania zanieczyszczenia powierzchni ziemi na zdrowie ludzi i stan środowiska, a także do ograniczenia procesu zajmowania terenów niezdegradowanych pod inwestycje przemysłowe.

Prowadzić należy działania polegające na remediacji terenów zanieczyszczonych oraz rekultywacji terenów zdegradowanych, również z obecnością odpadów.

W latach 2021-2024 planowane jest zawarcie umów skutkujące osiągnięciem m.in. wymienionych poniżej efektów środowiskowych. Dane przedstawiają wyłącznie efekty do realizacji ze środków własnych NFOŚiGW w ramach istniejących obecnie programów. Zakłada się, że w przyszłości na skutek zapisów realizacji Strategii, pojawiania się nowych przychodów, włączenia NFOŚiGW w realizację PO IIŚ 2021-2027, MF EOG i NMF oraz nowo projektowanych instrumentów jak Plan Zielonych Inwestycji wartości efektów będą rosnąć.

1. Ograniczenie masy składowanych odpadów 290 tys. Mg/rok (w latach 2017-2020 202 tys. Mg/rok);
2. Masa odpadów niebezpiecznych poddanych odzyskowi lub unieszkodliwieniu 150 tys. Mg/rok (w latach 2017-2020 170 tys. Mg/rok).

VIII.5. Poprawa gospodarki wodno-ściekowej

Jednym z najważniejszych celów realizowanych przez NFOŚiGW będzie poprawa gospodarki wodno-ściekowej. Realizowane od dziesiątków lat programy znacznie przyczyniły się do poprawy jakości wód w Polsce, zagospodarowania ścieków i osadów ściekowych oraz zaopatrzeniem ludności w wodę odpowiedniej jakości. Niestety prace nie są jeszcze skończone i nadal istnieje konieczność wspierania tego celu nie tylko w ramach realizacji Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych (KPOŚK) ale także na obszarach nie objętych tym programem. Cele ogólnokrajowe stawiane w tym obszarze przez Politykę Ekologiczną Państwa 2030 to między innymi:

- zwiększenie odsetka ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej w stosunku do ludności ogółem do 85% z 70,5% (w 2017 r.);
- zwiększenie odsetka ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków do 86% z 73,6% (w 2017 r.).

Działania NFOŚiGW w tym obszarze będą wpisywały się w cele krajowe i będą kontynuacją dotychczasowych programów służących poprawie stanu wód powierzchniowych i podziemnych przez oczyszczanie ścieków, zgodnie z wymogami dyrektywy Rady 91/271/ EWG w sprawie oczyszczania ścieków komunalnych. Istotną inicjatywą jest również realizacja i rozwój „Ogólnopolskiego programu gospodarki wodno-ściekowej poza granicami aglomeracji ujętych w Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych”.

Środki zagraniczne jak i środki krajowe należy konsekwentnie inwestować w:

1. poprawę infrastruktury wodno-kanalizacyjnej w postaci: budowy nowych, rozbudowy i modernizacji istniejących sieci wodociągowo-kanalizacyjnych;
2. budowę i modernizację oczyszczalni ścieków komunalnych uwzględniającej w szczególności potrzebę oczyszczania zwiększających się stężeń niektórych substancji w ściekach komunalnych (np. substancji farmaceutycznych);
3. budowę przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach o zabudowie rozproszonej poza aglomeracjami;
4. budowę i modernizację systemów zaopatrzenia w wodę (m.in. rozbudowę sieci wodociągowej, stacji uzdatniania wody);
5. monitoring jakości wody i monitoring odprowadzania ścieków komunalnych do środowiska,
6. innowacyjne technologie usprawniające system oczyszczania ścieków, redukcji związków szkodliwych w ściekach, a także usprawnienia unieszkodliwiania i zagospodarowania osadów ściekowych;
7. likwidację kolejnych zbiorników bezodpływowych, wykorzystywanych do gromadzeniu nieczystości.

Ważnym zagadnieniem, w zakresie adaptacji do zmian klimatu jest także optymalizacja procesów produkcyjnych, wprowadzanie nowych technologii odzysku i oczyszczania wody. Częstsze wykorzystanie wody deszczowej w procesach produkcyjnych i gospodarstwach domowych pozwoli także zachować ją na dłużej w obiegu, co wiąże się z innymi celami realizowanymi przez NFOŚiGW.

Realizacja programów związanych z gospodarowaniem wodami i polepszaniem ich jakości jest bezpośrednio związana z osiągnięciem bądź utrzymaniem dobrego stanu środowiska morskiego zgodnie dyrektywą ramową w sprawie strategii morskiej⁹, w tym na przeciwdziałaniu eutrofizacji wód morskich Bałtyku oraz ochronie gatunków zgodnie z dyrektywami: siedliskową¹⁰ i ptasią¹¹.

⁹ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/56/WE z dnia 17 czerwca 2008 r. ustanawiająca ramy działań Wspólnoty w dziedzinie polityki środowiska morskiego (dyrektywa ramowa w sprawie strategii morskiej).

¹⁰ Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory.

¹¹ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa.

Planowane jest kontynuowanie działań podjętych w tym celu w latach poprzednich m.in. przez realizację programów związanych z gospodarką wodno-ściekową w aglomeracjach i poza granicami aglomeracji ujętymi w KPOŚK oraz tworzenie nowych programów, wraz ze zmianami i włączaniem Narodowego Funduszu w realizację nowych celów i wdrażania nowych instrumentów finansowych.

W ramach szerszego podejścia do realizacji niniejszego celu kontynuowane będą prace związane z gospodarką wodno-ściekową poza granicami kraju.

W latach 2021-2024 planowane jest zawarcie umów skutkujące osiągnięciem m.in. zwiększenia liczby osób korzystających z ulepszanego oczyszczania ścieków o 35 tys. RLM (w latach 2017-2020 1.168 tys. RLM). Dane przedstawiają wyłącznie efekty do realizacji ze środków własnych NFOŚiGW w ramach istniejących obecnie programów. Zakłada się, że w przyszłości na skutek realizacji zapisów Strategii, pojawiania się nowych przychodów, włączenia NFOŚiGW w realizację PO IiŚ 2021-2027, MF EOG i NMF oraz nowo projektowanych instrumentów jak Plan Zielonych Inwestycji wartości efektów będą znacząco rosły.

VIII.6. Działania na rzecz ochrony przyrody

Działania na rzecz ochrony przyrody są i będą celem realizowanym przez NFOŚiGW. W ramach tego celu realizowane są działania wspierające ochronę fauny i flory, ochronę siedlisk, wspieranie działań mających za zadanie ochronę i wzmocnienie różnorodności biologicznej na danym terenie, przywracanie populacji gatunków, ochronę zagrożonych gatunków, naprawę i ochronę ekosystemów, racjonalne wykorzystanie zasobów naturalnych, zmniejszenie niekorzystnego wpływu gatunków inwazyjnych. Ponadto ważnym elementem ochrony przyrody są działania podejmowane przez parki narodowe, parki krajobrazowe bez których walka o polepszenie stanu środowiska naturalnego nie byłaby możliwa.

Aktualna dostępność środków unijnych, jak i środków krajowych może pozwolić na odwrócenie niekorzystnych zmian w ekosystemach i przywrócić im właściwą funkcjonalność. Konsekwentne działania w edukacji jak i w czynnej ochronie przyrody pozwolą przekazać przyszłym pokoleniom środowisko czyste i niezdegradowane.

Planowane jest kontynuowanie działań podjętych w tym celu w latach poprzednich m.in. przez realizację programu Ochrona i przywracania różnorodności biologicznej i krajobrazowej.

W latach 2021-2024 planowane jest zawarcie umów skutkujące osiągnięciem m.in. wymienionych poniżej efektów środowiskowych. Dane przedstawiają wyłącznie efekty do realizacji ze środków własnych NFOŚiGW w ramach istniejących obecnie programów. Zakłada się, że w przyszłości na skutek zapisów realizacji Strategii, pojawiania się nowych przychodów, włączenia NFOŚiGW w realizację PO IiŚ 2021-2027, MF EOG i NMF oraz nowo projektowanych instrumentów jak Plan Zielonych Inwestycji wartości efektów będą znacznie rosły.

1. Powierzchnia siedlisk wspartych w zakresie uzyskania lepszego statusu ochrony: 152 tys. ha (w latach 2017-2020: 151 tys. ha);
2. Liczba gatunków zagrożonych, dla których wykonano działania ochronne bądź opracowano programy ochrony: średnio 10 szt. rocznie (w latach 2017-2020: średnio 73 rocznie).

IX. Mechanizm wdrażania, monitorowania i aktualizacji Strategii działania NFOŚiGW

W celu optymalizacji procesu wdrażania i monitorowania realizacji Strategii szczegółowe działania oraz wskaźniki (finansowe i ekologiczne) realizacji Strategii zostaną zawarte w rocznych planach działalności Funduszu, które to będą miały funkcję dokumentów wykonawczych do Strategii.

W związku z tym, że udział Narodowego Funduszu w realizacji Polityki Energetycznej Państwa nie jest jeszcze ostatecznie określony, już w chwili obecnej uwzględnia się możliwość ewentualnej aktualizacji zapisów niniejszej Strategii, biorąc pod uwagę modyfikację dokumentów strategicznych państwa.